

تعظیم العلم

کوروی

نووسینی:

شیخ صالح بن عبداللہ حمد العصیمی

وہرگیپران و پراقہ کردنی:

مصطفیٰ محمد ہمشر (گولپی)

کتیبخانہ (PDF)

۱۴۴۰ کوچی

گہورہ گرتتی

زانست

تعظیم العلم

نووسینی:

شیخ صالح بن عبداللہ بن حمد العصبی

ومرگیپان و پاقہ کردنی:

مصطفیٰ محمد ہمد (گولہی)

۱۴۴۰ ک - ۲۰۱۹ ز

Handwritten Arabic calligraphy in a highly stylized, cursive script. The main text is written in black ink on aged, yellowish paper. It features large, bold letters with long, sweeping flourishes. To the right of the main text is a circular stamp or seal, also containing Arabic calligraphy. The overall appearance is that of a traditional Islamic manuscript or a decorative page.

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا
وسيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا
إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله.

﴿يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله حق تقاته ولا تموتن إلا وأنتم مسلمون﴾

آل عمران: ١٠٢

﴿يا أيها الناس اتقوا ربكم الذي خلقكم من نفس واحدة وخلق منها زوجها
وبث منهما رجلا كثيرا ونساء واتقوا الله الذي تساءلون به والأرحام إن الله كان
عليكم رقيبا﴾ النساء: ١

﴿يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وقولوا قولا سديدا * يصلح لكم أعمالكم
ويغفر لكم ذنوبكم ومن يطع الله ورسوله فقد فاز فوزا عظيماً﴾

الأحزاب: ٧٠ و ٧١

أما بعد:

فإن أصدق الحديث كتاب الله، وأحسن الهدي هدي محمد صلى الله
عليه وسلم، وشر الأمور محدثاتها، وكل محدثة بدعة، وكل بدعة ضلالة، وكل
ضلالة في النار.

پیشه کی

بیگومان گهوره گرتن و بهرزپراگرتنی علم له سهر هه موو
موسلمانیک و بهتایبه تی له سهر ته له بهی علم واجب و پیویسته ،
جا له بهرئه وه و له سهر داوای مامۆستایه کی بهریتز و برایه کی
خۆشه ویستمان و له بهر گرنگی بابه ته که هاتین ئەم بیست بنه ما
و بنچینه یه ی صالح عوصه یمیمان وهرگیرا که له گهوره گرتن و
بهرزپراگرتنی علمی شه رعی و سودبه خشدا نویویسته تی ، پاشان
بو خۆشمان له راقه که ی سهری و له هه ندیک سهرچاوه ی دیکه
راقه یه کی مامناوه ندمان له سهر کرد .

هیوادارین که لک و سوودی بو ته له بهی علم و خوینه ران
ببیت و خواش له ئیمه ی وهربگریت ، وبالله التوفیق ، وصلی
الله علی نبینا محمد وعلی آله و صحبه وسلم .

بنچينەى يەكەم
خاوينكردنەوہى جامى زانست

مەبەست بە جامى زانست دلە، چوون بۇ ھەموو خواستراويك
جاميك (دەفرىك) ھەيە، وە جام ياخود دەفرى زانستيش دلە، چونكە
دل زانستى تىدا كۆدەكرىتەوہ و دەپارىزىت، وە بەلخەينان و
كلسكردنى جام لىلى دەكات و ئەوہى ناوى دەگۆرپىت، وە دل بە پىنى
پاك و خاوينى زانستى تىدەچى، وە كاتىك پاكوخاوينى دلەكە زياد
بكات، قابىليەتيشى بۇ زانست زياد ئەكات.

وہ نمونەى زانست لە دلدا وەك پرووناكى چرا وايە، ئەگەر چرا
بلوورەكەى صاف و خاوين بىت، پروناكيەكەشى بلاو ئەبىتەوہ، وە
ئەگەر ھىس و بەلخ بىگريت، ئەوا پروناكيەكەى تەلخ دەبىت و تاريك
دادىت.

جا ئەوہى ئەيەوى زانست بە دەست بەينىت، با دللى لە پىسى
خاوين بكاتەوہ و ناخى پرازينىتەوہ، چوون زانست گەوہەرىكى
قەشەنگە، بۇ ھىچ شتىك ناگونجىت ئىللا بۇ دللىكى خاوين ئەبى.
وہ پاكو خاوينى دلش ئەگەرىتەوہ بۇ دوو ئەسلى گەورە:

۱ مەبەست بە زانست: زانستى سوودبەخشە، ئەوہى زەخىرەيە بۇ بەندە لە دونيا و ناخىرەتدا.

یه که میان: پاکو خاوینی له پیسی گومانه کان: (طهارته من نجاسة الشبهات).

دووهم: پاکو خاوینی له پیسی ناره زوووه کان: (طهارته من نجاسة الشهوات).

وه له بهر نه وهی پاکو خاوینی دل پیگه یه کی گه وره ی هیه، و یه که م شتیک که خوا فه رمانی به پیغه مبه ر ﷺ کرد فه رمانی به ط هارته ی دل پی کرد له فه رمایشتی خویدا: ﴿و ثيابك فطهر﴾ (المدثر: ٤)، نه مه له وته ی نه وانهی وشه ی (ثياب) یان له نایه ته که دا به ناخ و باتینی مروؤه راقه کردوو، وه نه ویش وته یه کی جوانه و نه سلئیکی دروستی هیه.

وه له نیوان نه م نایه ته و نایه ته ی دواتردا ته ناسوب هیه، هه ریویه حه ملیان کردوه ته سه ر خاوینکردنه وه ی دل له و پیسیانهی سه ر دل ده که ون له پیسی شیرک و بیدعت و مه عسیه ت.

وه کاتیک تو شهرم ده که ییت له پروانینی مه خلوقیکی وه ک خوت بو چک و چه په لی جله که ت، ده سا شهرم بکه له پروانینی خوا بو دلت له کاتیکدا پیسی تییدا بییت به هه موو به شه کانیه وه.

پیغه مبه ری خوا ﷺ فه رمویه تی: (ان الله لا ينظر الى صوركم وأموالكم، ولكن ينظر الى قلوبكم وأعمالكم) رواه مسلم.

واته: خوا ناروانی بو شیوه تان و سامانتان، به ل ده پروانی بو دلتان و کرده وه کانتان.

واحدلر کمانن نفسک اللامي منی خرجت عليك گسرت گسرت مهان
واته: وریای بوسه کانی دهرونت به، چون هرکاتیک لیت
دهرچوون دهشکیندریت به شکانی نیهانه کراو.

نهوهی دلی خاوین بکاتوره زانست جیدهگری تینیدا، به
پنچهوانه شهوه زانست جینی دهملیت و باردهکات. وه کاتیک ته ماشای
نه حوالی تانیفهیهک له زانستخوازانت کرد، نهوا خه له لیکی پوون
دهبینیت، کوانی ته عزیزم و بهرزپراگرتنی زانست له که سینکدا که
ناره زووهکان و گومانهکان به یانی و نیواره له ناو دلیدا ته راتین بکن؟

وینهیهکی حهرامکراو بانگهیشتی دهکات و مهقالهیهکی جورمدار
کاری خوی تینیدا دهکات، ناخنینی مونکهرهکان و چیژ بینین له
حهرامکراوهکان و کینه و فهساد و نیرهیی و عیناد، و نیفاق و شیقاق
تینیدا، له کوی و عیلم له کوی؟! نهوان له و نین و نهویش له وان نیه.

سههلی کوپی عبدالله التستری فهرموویه تی: (حرام علی قلب ان
یدخله النور وفيه شيء مما یکرهه الله عزوجل).

واته: قه دهغهیه له سهر دلینک که پوناکی تینچینت و شتیک لهوهی
تینیدا بیت خوا رقی لیبیت.

بنچینهی دووهم

ئىخلاصى نيهت تىيدا

بىگومان ئىخلاصى كرده وه كان نه ساسى قه بولبوونيان و په يژهى
گه يشتنيانه، خواى بالا فه رمويه تى: ﴿وما أمروا الا ليعبدوا الله مخلصين له
الدين حنفاء﴾ (البينة: ۵)

عن عمر رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: (انما الأعمال بالنية، ولكل
امرى مانوى) رواه البخاري ومسلم واللفظ للبخاري.

واته: هه رچى كار و كرده وه هه يه به نيهته، وه هه موو كه سىك
نه وهى بو هه يه نيهته بووه.

نه وهى پيشكه وتوووه بو لای خوا و گه يشتوووه به خوا له سه له ن
صالح به ئىخلاص بووه بو خواى خولقينه رى جيهانه كان.

ابوبكر المروذي فه رمويه تى: گويم له پياويكه وه بوو باسى
راستگووى و ئىخلاصى بو (أبو عبدالله) يانى نه حمه دى كورى حه نبل
نه كرد، ئيمام احمد فه رمووى: (بهذا ارتفع القوم) واته: نه و كو مه ل
(سه له ف) به راستگووى و ئىخلاص به رزبوونه وه و گه يشتن به و پله يه.

هه لبهت زانستخواز به نه ندازهى ئىخلاصى بو خوا (له زانستدا)
زانست به ده ست ده هينيت.

وه ئىخلاص له زانستدا له سه ر چوار بنه ما ده وه ستيت:

یه کهم: هه لگرتنی جههل له سهه ر خووت به زانینی نه وهی
له سهه ریه ته له عه قیده و په رسته شه کان و پراگرتنی له سهه ر (مه قاصد) ی
نه مر و نه می.

دو وهم: هه لگرتنی جههل له سهه ر خه لک به فی رکردنیان و پرنماییان
بو نه وهی سهه لاج و خیری دونیا و ناخیره تیانی تیدایه.

سینیه م: ژیانندنه وهی زانست و پاریزگاریکردنی له زایه بوون.

چوارهم: کارکردن پینی.

عیلم دره ختهن

عه مهل سهه مه رهن

عیلمی بی عه مهل

باخی بیبه رهن

عیلم هه ر بو عه مهل نه ویستری و عه مه لیش بو خوا.

هه لیه ته سهه له ف رحمهم الله له نه مانی ئیخلاص له ته له بیان بو

عیلم ده ترسان، هه ربویه خویمان له ئیددیعا کردنی نه پاراست، نه ک

له بهر نه وهی ته حقیقیان نه کردبی له دلایاندا... به لکو له بهر نه و ترسه ی

که هه یانبوو له نه مانی ئیخلاص.

هیشامی ده سته وانی نه فه رموی: (والله، ما أستطیع أن أقول: إنی

ذهبتُ يوماً أطلبُ الحديثَ أريدُ به وجه الله عزوجل).

والله، ناتوانم بلیم: پوژیک پوشتووم ته له بی سهه دیس بکه م

مه به ستم پینی پو خساری خودا بووبیت.

وه پرسیاریشیان له ئیمام احمد کرد: هل طلبت العلم لله؟ نایا

ته له بی عیلمت بو خودا کردووه؟ فه رموی: (الله! عزیز، ولکنه شیء حُبب

إلي فطلبته) بۆ خودا! كهه، به لام شتيك بوو لام خوشه ويست كرابوو
منيش ته له بيم كرد.

ئهوهي ئيخلاصي زايه كردبئي، ئهوه عيلمينيكي زور و خيرينيكي
فراواني له دهست چوو.

واشياوه بۆ ئهوهي سهلامهتي مهقسوده بهدواي ئهم بنه مائه،
واته: (بهدواي ئيخلاصدا) بگهرييت له هه موو كاروباريكدا، ورد و
درشت، نهيني و ئاشكرا. وه له سهه ئهم بهدوادا گه پرانه شدا سهختي
چاره سهركردني نيته تهحه مول بكات و خوي ماندوو بكات.

سوفيانى ئه وري فهرموويهتي: (ما عالجت شيئاً أشد علي من نبي،
لأنها تتقلب علي).

ههچ شتيك موعالهجه نه كردوو له سهه رم سهختر بووبيت له
نيهتم، چوون نيهتم له حاليكهوه بۆ حاليك نه گوڤرا.

سوله يمانى هاشمي فهرموويهتي: (رُبَمَا أَحَدُ بَحْدِيثِ وَاحِدٍ، وَلِي
نِيَّةً، فَإِذَا أَتَيْتُ عَلَي بَعْضِهِ تَغَيَّرَتْ نِيَّتِي، فَإِذَا الْحَدِيثُ الْوَاحِدُ يَحْتَاجُ إِلَى نِيَّاتٍ).

واده بي زورجار فهرمووده يهك نه گيرمه وه، نيته و مهقسه ديني
باشم ههيه، كاتيک چوومه ته سهه ههنديكي نيهتم گوڤراوه، كه وابوو يهك
فهرمووده پيوستي به چهند نيته ههيه. واته: ئينسان تييدا پيوستي
به ته صححي نيته ههيه، مه بهست به وه رهدي نيته به بۆ ئهوهي

فەرمانى پىنكراوه كاتى كه شتىكى بۇ پەيدا بوو، وه گۆرېبووى^۱ يا خود
فاسد و پووچى كردبووه وه، چوون نىيەت ئەبى به وه فقى فەرمانى پىنكراو
بىت، واتە: به پىنى فەرمانى شەرع بىت.

خوایه نىەت و مه قصه دمان صاف و خاوين بكهيت بۇ خوت.

^۱ گۆرېبووى: واتە: له سهلاح و چا كىتیه وه ده رىكردبوو بۇ دژه كهى، يانى بۇ ئىراد و
ويستىكى حەرامكراو.

بىنچىنەى سىيەم

كۆكردنەۋەى ھىمەتى نەفس لەسەرى.^۲

بىنگومان پەرت و بلاۋى نەفس كاتىك كۆكرايەۋە لەسەر عىلم يەك
ئەگرىتەۋە و كۆ ئەبىتەۋە، ۋە كاتىكىش مەشغول كرابوو بە عىلم و
بەشتى دىكەۋە پەرت و بلاۋى زياد ئەكا. ھەلبەت ھىمەت لەسەر
خواستراو (مطلوب) كۆ ئەكرىتەۋە بە بەدۋادا چوونى سى شت.

يەكەمىيان: پىداگرى لەسەر ئەۋەى سوودى بۆى ئەبى، جا
ھەركاتىك بەندە موفەقق بوو، واتە: خوا تەۋفيقى دابوو بۆ ئەۋەى
سوودى پىدەگەيەنىت پىداگرى لەسەر ئەكات.

دوۋەمىيان: كۆمەكخواستن و ئىستعانە بە خوا لە حاسلەكردنىدا.

واتە: لە تەحسىلى ئەۋەى سوودى پىدەبەخشىت.

إذا لم يكن عونٌ من الله للفتى فاول مايجني عليه اجتهاده

واتە: ئەگەر كاتىك يارمەتى و كۆمەك لە خواۋە بۆ ئىنسان نەبوو

ئەۋە يەكەم شت جىنايەت و تاۋانى لە دژ ئەكات ئىجتھاد و خۇ
رەتاندىنەكەى خۆيەتى.

^۲ واتە كۆكردنەۋەى ھىمەتى نەفس لەسەر عىلم بەۋەى بە ئىرادەيەۋە پوۋى تىبكات، ئىتر بە
ھىچى دىكەۋە خەرىك ئەبى.

له بهر نهوه گهنج و (طالب العلم) و ههرکه سیکی دیکه نه گهر
مه عونهت و یارمه تیدانی خوای له گهل نه بی، نهوه یه کهم شت دهر گای
شهر و خراپه و تاوانی بو ده خاته سهر پشت نیجتهاد و ههوله که یه تی
به نه فسی خوئی و بینیازییه تی له خوای بالا به کومه ککردنی و
ته و فیکدانی.

سینیه میان: دهسته و سان نه بوون له گه یشتن به وهی نه یه وی له و
خواستراوهی سوودی بوئی نه بیت.

وه نهو سیانه له و فرموده یه موسلیم به سه نه دی خوئی له
پیغه مبه ره وه گپراویه تیه وه کوکراوه ته وه که نه مه ده قه که یه تی: (احرص
على ما ينفعك، واستعن بالله، ولا تعجز).

ئیدی نه وهی ویستی هیمه تی کو بکاته وه له سهر عیلم، ده با
مه شخه لی پیداگری له سهری هه لکات، چون سوودی پیده گه یه نیت،
به ل هه موو خیریک له دونیا و ناخیره تدا سه مه ریکه له سه مه راتی عیلم
(چوون عیلم نه سلئی هه موو خیریکه)، وه با نیستعانه به خوا بکات
له سهری و کومه ک له و بخوازی و دهسته پاچه نه بی له هیچ شتیک له

4 نه م و ته یه نیمامی (القرافی) له (الفروق) دا باسی کردوه. وه نیمام (ابن القيم) یش فرموویه تی:
(أصل كل خير في الدنيا والآخرة العلم والعدل وأصل كل شر في الدنيا والآخرة الجهل والظلم)، نه ویش
نه گهریته وه بو نه وهی نه لقرافی باسی کردوه، چون نه وهی عیلمی نه بی تواناشی له سهر
عهدل نابی، که و ابو نه صلی خیر هه مووی هه بو عیلم نه گهریته وه.

زانست، بینگومان نه و کات به خواستراوه که ی دهگات و نهوه ی هیوای بو
خواستووه به دهستی دهینیت.

جونه ید ره حمه تی خوای لیبیت فهرمویه تی: (ماطلب احد شینا بعد
و صدق الا ناله، فان لم ینله کله نال بعضه).

واته: هیچ که سیک ته له بی شتیکی نه کردووه به جدی و
راستگویی نیلا پی گه یشتووه، نه گهر به همویشی نه گه یشتینت به
هندیکی گه یشتووه و دهستی خوئی خستووه.

الجدُّ بالجدِّ والجرمان بالكسل فانصبَّ یُصبُّ عن قریب غایةً الأمل
نه به یته شیعره همان واتای وته که ی جونه یدی به غدادی
ده به خشیت.

ده سا به هیمه ته وه راپه ره و له غه فلهت و بیئاگایی بیداریه ره وه،
چوون به نده کاتیک هیمه تیکی به رزی پیبه خشرابوو، ده رگاگانی
خیراتی بو ده کریتته وه و خوشیه کانیش پیشپرکی ده کهن کامیان زووتر
بگه نه لای.

نیبنولقه یم رحمه الله له کتیبی (الفوائد) دا فهرمویه تی: (اذا اطلع
نجمُ الهمّة فی ظلام لیل البطالة، وردفه قمرُ العزیمّة، أشرقَتْ أرضُ القلب بنور
رہا).

کاتیک نه ستیره ی هیمهت هه لهات له تاریکایی شهوی بینکاریدا و
مانگی عهزیمه تیش دوای کهوت، نه وکات زهوی دل به پوناکی
په روه رینی گزنگ ده دات.

وه نهوهی هییمهتی په یوه ست بوو به جل و بهرگ، یاخود
خواردن، یاخود خواردنه وه وه، بوونی عیلم ناکات.

واعلم بأن العلم ليس يناله
من همة في مطعم أو ملبس
فاحرص لتبلغ فيه حظاً وافراً
واهجره له طيب المنام وغلس

نهوهی شاعیر فهرموویه تی هه مان و اتا ده به خشیت، نهوه نه بییت
(طالب العلم) هان نه دا حیرصی له سهر عیلم هه بی بو نهوهی بگات به
شتیکي فراوان له عیلدا، وه هانیشی نه دا واز له خهوی خوش بهینیت
و له تاریکایی ناخری شهودا به ناگا بییت و ههول بو عیلم بدات.

نیعتباری حالی نهوانه ی پیشوو، و به ناگا بوون له هییمه تیان له و
شتگه له یه (طالب العلم) به هییمه ت دهکات و نه فسی بهره و بالا ده بات.

نهوه (ابو عبدالله احمد بن حنبل) نه و له کاتی کدا له ته مه نی مندالیدا
بوو زورجار نه یویست پیشی فهجر (به ره به یان) بپروات بو نه لقه ی وانه
وتنه وه ی شیوخ و ماموستایانی وانه، دایکی له پرووی به زه یی هوه
کراسه که ی ده گرت و ده یوت: جاری مه پو هه تا بانگ بیژ بانگ ده فهرموی
یاخود پوژ ده بیته وه، واته: سپیده ده رده که وی.

نه بوبه کری خه طیب (خه طبی به غدادی) کتیبی (صحیح البخاری)
هه ره مووی له خزمه تی نیسماعیلی حیری له سی مه جلیس و
دانیشتندا خویندوه، دووانیان له دوو شهودا له وه ختی نویژی
مه غریبه وه بو نویژی به یانی، وه پوژی سییهم له دوا ی هه له اتنی

خوره وه بو نویرتی مه غریب و له مه غریب شه وه بو هه له اتنی فهجر
خویندوو یه تی.

ئیمامی ذهه بی له کتیبی (تاریخ الاسلام) دا فهرموو یه تی: (وهذا
شیء لا أعلم أحداً في زماننا يستطيعه).

واته: ئەمه شتی که نازانم که سیک له زه مانی ئیمه دا بییت نه ره
بتوانی.

ره حمه تی خواله (ابو عبدالله) بییت، چی نه فهرموو نه گهر هیمه تی
نه هلی نه م زه مانه ی نه بیینی؟!!

وه (ابو محمد ابن التبان) سه ره تای ده سپیکردنی هه موو شه ره که بو
خوی نه یخویند، هه تا دایکی به زه یی پیدای نه هاته وه و پرنگری نه کرد له
خویندن به شه و، نه ویش چرا که ی هه لده گرت و ده یخسته ژیر
کاسه یه که وه وای پیشان نه دا خه وتوو، جا کاتی که دایکی ده خه وت
چرا که ی ده ره نه هینا و نه چوو وه سه ره ده رسه که.

ه شیخ وتویه تی: نه وه ی ذهه بی باسی کردوو مه به سستی (استعظام) بووه، واته: به گه وه بیینی
کاره که بووه نه که نه وه ی هیچ که سینی دیکه نه وه به قه تعی نه توانی... به لکو باسی (ابن طولون)
دهکات که له سه ده ی ده یه می کۆچیدا ژیاوه و له زانایانی سه ده ی ده مه م بووه، نه ویش له سه ره
نه و شیوه یه ی خه طی به غدادی له لای یه کی که له شیخه کانی (صحیح البخاری) خویندوو. بیرمان
نه چی ابن طولون زانایه کی هه نه فی مه زه ب و خاوه نی (ته صانیف) و ته نالیفی زور بووه.
شارح باسی نه وه شی کردوو که خه طب دوو جار صحیحی بوخاری خویندوو، نه وه
جاریکیان بووه، جاریکی دیکه له لای (کریمه المرؤزیه) له پینج بوژ له بوژانی هه جدا
خویندوو یه تی.

وه له هه نديك (مه خطوطه) و دهستنوس له كتيبخانهي نه جديهي
 تايبهت له وهي نيسبهت نه دري به (عبدالرحمن بن حسن آل الشيخ)
 خاوهني كتيبي (فتح المجيد) نهو گوته يهيم بينيوه له ميانى دوو بهيتى
 شيعردا فهرمويهتى:

شَمَّرَ إِلَى طَلَبِ الْعُلُومِ ذِيولاً وانهض لذلك بكرة وأصيلاً
 وَصَلَ السُّؤَالَ وَكُنْ هُدَيْتَ مُبَاحِثاً فالعيب عندي أن تكونَ جَهولاً
 شيخ عبدالرحمن بن حسن آل الشيخ لهو دوو بهيتهدا هانى (طالب
 العلم) نهدا له سهه جدديبوون و هه ولدان و ئيجتهاد له وهرگرتنى
 عيلمدا.

جا پياويك به، قاچيكي له سهه خاك (زهوى) جيگير بيت و
 تهوقه سههري هيممهتى له ژوورى نه ستيرهى كووه بيت، وه بهدهن
 گهنجى هيممهت پير مه به، چوون هيممهتى طالبى راستگو (له تهلهبى
 خواستراودا) پير ناييت.

واته: له شت له ته مهنى گهنجيتى نهبى و هيممهتت له حالى
 پيريدا بيت و توانا و تاقهتت له تهلهبى عيلم نهبى.

أبو الوفاء ابن عقيل يه كيك له زيره كه كانى جيهان و يه كيك له
 فوقه هاى حه نابله بووه، نهه زانايه له كاتيكا له ته مهنى هه شتا ساليذا
 نهبى نهه دوو بهيته نه چرى:

ما شاب عزمي ولا حزمي ولا خلقي ولا ولا نسي ولا ديني ولا كرمي
 وإنما اغتاضَ شغري غيرَ صبغته والشيبُ في الشعرِ غيرُ الشيبِ في الهمم

ئەم زانایە لەمیانە ی ئەم دوو بەیتە شیعرەدا پیمان ئەلێت: هیشتا
 عەزم و حەزم و خوڕەوشت و وەلاو و دین و کەرەمی پیر نەبوو، بەلکو
 مووھکە ی رەنگی خو ی گوڕیوو و لەشی لاواز بوو لە پیریدا ئەگینا
 هیچ شتێک لە هیممەتی نەگوڕاوه.

شایەنی باسە ئەم زانایە کتیبییکی نووسیوو هەشت سەد (٨٠٠)
 بەرگ بوو، وە لەو تەمەنەشدا ساتیک لە تەمەنی زایە نەکردوو، وە
 حەریصیش بوو لەسەر عیلم پتر لەکاتیک کە تەمەنی بیست ساڵ بوو.
 بێوانە: همسة في أذن شاب ص ٤٣.

ئیبینولجەوزی فەرموویەتی: (العلم والعمل توأمان، أمهما علو الهمة).
 عیلم و عەمەل، واتە: زانست و کردەوه دووانەن، دایکیان (ئەسلیان)
 بەرز ی هیممەتە. واتە: ئەگەر هیممەتی ئینسان بەرزبوو، دەگات بەو ی
 ئەیهوی لە عیلم و عەمەل، چوون خواوەن هیممەتی بەرز بەسالاچوون
 رێگری ناکات لە گەیشتن بە مەقسود و ئەو ی ئەیهوی.

ئیمامی بوخاری لە (کتاب العلم) لە صەحیحە کەیدا فەرموویەتی:
 (وتعلم أصحاب النبي ﷺ كباراً). واتە: یاوەرانی پیغمبەر بە گەورە ی
 فیری زانست بوون. واتە: پیری و هەلکشانی تەمەن رێگری نەئەکردن
 لە تەلەبی عیلم و فیربوونی ئەو ی پیغمبەر ﷺ پینی هاتبوو لەلای
 خواوەن جلالە، بەل هەر لە هەولدا بوون بو تەحصیلی عیلم و
 مەعرفەت.

بنچینهی چوارهم

به ختکردنی هیمهت له عیلما بۆ قورئان و سوننهت

بیگومان هه موو عیلمیکی سوود به خش نه گیردریته وه بۆ
فهرمایشتی خوا و پیغه مبه ره که ی ﷺ، واته: بۆ عیلمی قورئان و
سوننهت، وه باقی علوم و زانسته کان یان خزمهتکاری نه وانن، جا
نه گهر خزمهتکاری فهرمایشتی خوا و فهرمایشتی پیغه مبه ره که ی بوون،
نه وه یان لیوه رده گیریت خزمهتی پیوه دی بیته، نه وانیش علومی ئاله یان
پینده گوتری، چوون ئالات و ئامرازی تیگه یشتنیانن، واته: نه و
عیلمانهن یارمهتی فهمکردن و تیگه یشتنیان ددهن وه ک علومی لوغه
و صهرف و نهحو، و باقی علومی عه ره بی و شه رعی.

یا خود علومی نه جنه بی و بیگانهن پییان و له وان نین، جا جههل
پییان و نه زانینیان زیانی نابی.

پوختهی قسه: باقی علوم و زانسته کان له م دوو حاله به ده ر نین.
جا عیلم و زانست هه مووی بۆ قورئان و سوننهت نه گه ریته وه، وه
خوا به وهش فهرمانی به پیغه مبه ره ﷺ کردووه وه ک نه وه ی
فهرموویه تی: ﴿فاستمسك بالذي أوحى إليك انك على صراط مستقیم﴾
(الزخرف: ۴۳).

نایا به شتیکی دیکه جگه له قورئان و سوننهت وه حیکراوه بو

(أبو قاسم) رضی اللہ عنہ ۱۲

خوا جل جلاله له نایه ته که دا فهرمانی ده ستگرتنی به وهی
قورئان و سوننه ته وه کردوو. وه نه وهی عیلمی قورئان و سوننه تی
ته حصیل کردبوو، نه وه په پیره و کاره، واته: غهیری نه و که سهیه بیدعهی
له ناییندا داهیناوه، وه زورترین زانستی وه ده ستهیناره.
ئیبینومه سعود رضی الله عنه فهرمویه تی: (من أراد العلم فليثور القرآن، فإن
فيه علمُ الأولين والآخرين)، واته: نه وهی زانستی ده ویت با بو تیگه یشتنی
له قورئان و واتا کانیدا بو ی بگه ری، چون زانستی پیشینه کان و
پاشینه کانی تیدایه.

وه (مه سروق) ^۶ یش فهرموویه تی: (ما نسأل أصحاب محمد عن شيء
إلا علمه في القرآن، إلا أن علمنا يقصر عنه)، واته: هیج پرسیاریکمان له
یارانی (محمد) دروودی له سهه ر بیّت له شتیکیدا نه نه کرد نیلا
زانسته که ی له قورئاندا هه بوو، نه وه نه بی زانستی ئیمه کورتی ده هینا
تیدایه.

ئیبین عه باس فهرموویه تی:

تقاصر عنه أفهام الرجال

جميع العلوم في القرآن لكن

۶ مه سروق زانایه کی تابعی بووه له نه هلی کوفه.

هه موو زانسته کان له فورئانندان به لام تیگه یشتنه کانی خه لک

کورتیان هیناوه تییدا.

عیاض الیحصی له کتیبی (الإلماع) دا چه نده جوان فهرموویه تی:

العلم في أصلين لا يعدوهما الأ المفضل عن طريق الأحب

علم الكتاب وعلم الآثار التي قد أسندت عن تابع عن صاأحب

زانست له دوو سه رچاوه دایه و لییان لانا دات مه گهر که سیکی

گومرایی لادهر نه بی له پری پوون، زانستی کیتاب و زانستی ناسار

(سوننه ت) نه وه یه له تابعیه وه نه ویش له پریگهی هاوه لیکه وه نیسبه ت به

پیغه مبه ر نه دریت یان به رز نه کریته وه بو لای نه و صلى الله عليه وسلم.

وه به رزترین هیمه ت له ته له بی عیلمدا: ئیبنولقه یم له کتیبی

(الفوائد) دا فهرموویه تی: ته له بی عیلمی کیتاب و سوننه ت و تیگه یشتنی

خودی نه وه یه مه به سته له خوا و پیغه مبه ره که ی و عیلمی حدود و

سزاکاندا که بو پیغه مبه ری دابه زاندووه له قورئاندا.

واته: نه وه ی شهرع نه یه وی له به نده له کیتاب و سوننه ت و

عیلمی (حدود) له وه ی خودا دایبه زاندووه له وه و له نه حکامی دیکه.

وه نه مه عیلمی سه له ف بووه په حمه تی خویان له سه ر بییت،

پاشان له دوا ی نه وان که لام و قسه زور بوو له وه دا که سوودی

نه نه گه یاند، جا عیلم له سه له فدا زورتر بوو، که لام و قسه ش له وانه ی

دوا ی نه وان زورتر بوو.

حه معادی کوپی زهید فهرموویهتی: (قلت: لایوب السخنیالی: العلم
 اليوم أكثر أو فيما تقدم؟ زانست له مرودا زورتره یا خود له پیشودا؟
 فهرمووی: (الكلام اليوم أكثر، والعلم فيما تقدم أكثر) قسه نه مرودکه زورتره،
 عیلمیش له وه وه بهر زورتر بوو.

واته: عیلم و مه عریفه به کیتاب و سوننهت له سه رده می صه حاب
 و کیباری تابعیندا زورتر بوو.

وه مهر له بهر نه وهش بووه نه وان قسه یان کهم و بهر که تی زور
 بووه، وه قسه ی پاشینه کانیش زور و بهر که تی کهم بووه وه ک نه وه ی
 (ابن أبي العز الحنفي) له (شرح الطحاویه) دا فهرموویه تی، وه نه مه دهقی
 وته که یه تی:

(كان كلام المتأخرين كثيراً قليل البركة، بخلاف كلام المتقدمين فإنه قليل
 كثير البركة).

مه لبهت زورترینی زانستی سه له ف به قورئان و سوننهت بو
 وابه سته بوونی دلیان به ته له بی تیگه یشتنی قورئان و سوننهت و
 له باری مه قسودیان له بلا و کردنه وه ی عیلم و نزیک کی عه هدیان به
 عه صری ریساله ته وه بووه.

نه مه زورترینی جیاوازییه کانی نیوان پیشینان و پاشینان بووه.
 پرسیاریان کرد له (حمدون القصار) هو ی چی یه قسه ی سه له ف
 سوود به خشته ره له قسه ی نیمه؟! فهرمووی: (لأنهم تكلموا لعز الإسلام،
 ونجاة النفوس، ورضا الرحمن، ونحن نتكلم لعزة النفس، وطلب الدنيا، ورضا

الخلق). واته: چوون نهوان بو عیزهتی ئیسلام و پزگار بوونی نهفس و
پهزامهندی رهحمان قسهیان نهکرد و ئیمه بو عیزهتی نهفس و تهلهبی
دونیایا و پهزامهندی خهك قسه نهکەین.

بنچینه‌ی پینجه‌م

وه بهرگرتنی ریگه‌ی گه‌یه‌نهر به زانست

بۆ هه‌موو خواستراویک ریگه‌یه‌ک هه‌یه نه‌یگه‌یه‌نیت پیسی... جا
نه‌وه‌ی جاده‌ی خواستراوی وه‌به‌رگرت رایئه‌گریت له‌سه‌ری، وه نه‌وه‌ی
لینی لابدات، زه‌فه‌ر به خواستراوه‌که‌ی نابات، واته: به‌ده‌ستی ناهینیت،
وه عیلمیش ریگه‌یه‌کی هه‌یه نه‌وه‌ی هه‌له‌ی بکات گومرا ده‌بیت و به
مه‌قسود ناگات، وه پیده‌چی که‌سیک سوودی ده‌ست که‌وی له‌گه‌ل
ماندوو بوونیکی زۆردا.

زه‌پرنوجی له‌کتیپی (تعلیم المعلم) دا ده‌فه‌رموی: (وکل من اخطا
الطریق ضل، ولا ینال المقصود قلّ او جلّ)، واته: هه‌رکه‌سیک ریگه‌هه‌ل
بکات گومرا ده‌بیت و به مه‌قسود ناگات که‌م بیّت یاخود زۆر.

وه ئیبنولقه‌یم له‌کتیپی (الفوائد) دا نه‌فه‌رموی: (الجهل بالطریق،
وآفتها، والمقصود یوجب التعب الكثير مع الفائدة لبقيلة)، واته: جهه‌ل
به‌ریگه‌ و ئافاته‌کانی و به مه‌قسود ماندوو بوونیکی زۆر ئیجاب ده‌کات
له‌گه‌ل سویدیکی که‌مدا.

واته: جهه‌ل به‌ریگه‌ی عیلم و به ئافاته‌کانی ریگه‌که‌ و به مه‌قسود
له‌ته‌له‌بی عیلم، فی‌رخواز زۆر ماندوو ده‌کات.

محمد مُرتضى بن محمد الزَّبيدي خاوهنى (تاج العروس) له
مهنزومه يه كيدا به ناوى (الفية السند) دهليت:

فما حوى الغاية في ألف سنة
شخص فخذ من كل فن احسنه
ب حفظ متن جامع للراجع
تاخذهُ على مفيد ناصح

هيچ كه سيك نيه نه وهى نامانجيبه تي له هزار سالدا به ده ستي
بهينيت و پني بگات، بويه تو له هموو هونه ر و زانستيك با شتره كه ي
وه رگره نه ويش به ده ر خكردن مه تنيك نه بي هموو نه وهى (راجع) ه
كوى كرد بيته وه، وه نه بي نه وهش له لاي ماموستايه كي نه وتووه
وه ريگرى و بخويني نه هل و شاره زا و دلسوز بيت.

جا ريگه و جاده ي عيلم له سهر دوو شت دامه زراوه، نه وهى
مه ردووكيان بگريت نه وه زانستي به گه وره پراگرتووه، چون له و
شوينه وه ته له بي ده كات مومكين و گونجاو بيت:

نه مما يه كه م شت: ده ر خكردن و له به ر كرنى مه تنيكي (جامع) ه بو
نه وهى (راجع) ه و مه تنه كه ئيعتمادي له سهر كردووه، هه لها تن له
ده ر خكردن نييه، نه وهى گوماني و ابيت كه به زانست ده گات به بي
ده ر خكردن نه وه ته له بي شتيكي نه گونجا و موسته حيلي كردووه.

وه نه وهى ئيعتمادي له سهر نه كرى له ده ر خكراو نه وه مه تنه يه
(جامع) بيت بو (راجع)، واته: بو نه وهى ئيعتماد له سهر كراوه له لاي
نه هل و خاوهنى نه وه هونه رو زانسته، جا فيرخواز سوود له وه نابيينيت
نه گه ر بيت و مه تنيكي ناديار له هونه ر و زانستيكدا ده رخ بكات و

مهتنيكى مهشهور تهرک بکات، وهك نهوهی (ألفية الآثاري) له (نخبو) دا
لهبر بکات و واز له (ألفية ابن مالك) بهينيت.

وه نهما دووهم شت: نهبي وهرگرتن و خویندنی مهتنهکه لهلای
ماموستایهکی شارهزای دلسوز بیټ، جا هانا بهریت بو ماموستایهک
واتاکانی مهتنهکه تیبگات، وه وهسفدار بیټ بهم دوو وهصفه:

یهکه میان: ئیفاده، نهویش نههلیهته له عیلما، جا لهوانهبی
بهتهلهبی عیلم و وهرگرتنی ناسرابی ههتا پیگه یشتوو، جا
عیلمه کهشی بوی بووبیت به مهلهکه یهکی بههیز تییدا، وه نهسل لهمه دا
نهو فرموده یهیه نه بوداود له سونه نه کهیدا بهسه نه دی خووی له
پیغه مبهری خواوه عَلَيْهِ السَّلَام ریوایهتی کردوو، وه نه مه دهقه که یهتی:
(تسمعون، و يُسْمَعُ مِنْكُمْ، و يُسْمَعُ مِمَّنْ يَسْمَعُ مِنْكُمْ) واسناده قوي.

واته: ئیوه عیلم له منه وه نه بیستن، پاشان نهوانهی دواي خوتان
له ئیوهی نه بیستن، وه هر بهوشیوهیه نهوانیش یهک له یهکی نه بیستن.
وه عیبرهت به عموم و گشتگیری خیتابه که یه نهک به خصوص و
تایبه تمهندی موخاته به که، جا بهردهوام له مه عالیم و پرینماییه کانی
عیلم لهم نوممه ته دا نهوه بووه که نهوهی پاشین لهوهی پیشینی
وهرگریت و بیستیت.

نهما وه صفی دووهم: نه صیحه ته، وه نهویش دوو واتا
کۆده کاته وه:

يەكەمىيان: صەلاحيەتى مامۇستاكە بۇ ئىقتىداپىيكردن و
پەپرەويلينكردىنى و دۇزىنەوھى رينگەى راست و وەبەرگرتنى بەھوى
رېنباز و رېرۈونى و سەنگىنى و رەفتارىيەوھ.
دووەمىيان: زانىنى رينگەكانى فيركردن، بەشيۆويەك فيركردنى
فيرخواز جوان بزانييت، وە بزانييت چى بوى ئەگونجىيت و باشە و چى
زەرەر و زىانى پيدەگەيەنييت بە وەفق و گويرەى پەروردهكردىنى
زانستى ئەوھى ئىمامى (شاطىي) لە (الموافقات) دا باسى كردووه^۷.

۷ ئىمامى شاطىي دوو رينگەى بۇ فيرۈونى زانست تيدا باس كردووه:
يەكەمىيان: موشافەھە و وەرگرتنى عيلم لە دەم و زارى مامۇستاوھ.
دووەمىيان: موقالائو خوئندنەوھى كوتوبى زانايان.

بنچینه‌ی شه‌شهم

ره‌چاوکردنی هونه‌ره‌کان له وه‌رگرتنی و پیش‌خستنی گرتنگتر به‌سه‌ر گرتنگدا

بینگومان وینه‌ی جوان به چیژ وه‌رگرتنیان بینایی له هه‌موو به‌شه‌کانی جوانیه‌که‌ی زیاد نه‌کات، وه به نه‌ندازه‌ی نه‌وه‌ی به‌ره‌ بینینی هه‌ندیک له به‌شه‌کان بگرتیت له جوانیه‌که‌ی له‌ده‌ست نه‌دا له‌لای بینهر، وه زانستیش وایه، نه‌وه‌ی ریعایه‌تی هونه‌ره‌کانی بکات به وه‌رگرتن و له هه‌موو هونه‌ریکیش به‌شی خوی به‌ریت، نه‌وکات ناله‌ت و نامرازه‌که‌ی له عیلمدا کامل نه‌بیت، چون که‌مائی ناله‌ت له عیلمدا به‌وه نه‌بی که فی‌رخواز به‌شیک له هه‌موو نه‌وه‌ی ته‌عه‌للوک و په‌یوه‌ندی به عیلمه‌وه هه‌یه وه‌ریگرتیت.

ئیبینولجه‌وزی له (صید الخاطر) دا فهرموویه‌تی: (جمع العلوم ممدوح)، واته: کو‌کردنه‌وه‌ی زانسته‌کان ستای‌شکراوه. وه (ئیبینولوهردی) یش هه‌ر له‌وه‌دا فهرموویه‌تی:

من کل فن خذ ولا تجهل به فالخُرُّ مطَّلَع علی الأسرار

نه‌ویش لهو به‌یته‌دا رینماییی فی‌رخواز نه‌کات بو نه‌وه‌ی له هه‌موو هونه‌ریک (زانستیک) وه‌رگرتیت و بخوینیت.. هتد.

پاشان دوو وهسیهتی گهوره له وهسیهتهکانی عهلامه محمد بن مانع رحمه الله باس نهکات، نهلیت:

وه ماموستای ماموستاکانمان محمد بن مانع له (ارشاد الطلاب) دا دهفرموی: (ولا ينبغي للفاضل أن يترك علماً من العلوم النافعة التي تُعين على فهم الكتاب والسنة، اذا كان يعلم من نفسه قوة على تعلمه، ولا يسوغ له أن يعيب العلم الذي يجهله ويُزري بعالمه، فإن هذا نقص ورضيلة، فالعاقل ينبغي له أن يتكلم بعلم أو يسكت بحلم والآن دخل تحت قول القائل:

علوماً ليس يعرفهنَّ سهلٌ

أتاني أنّ سهلاً ذمَّ جهلاً

ولكنَّ الرضا بالجهل سهلٌ

علوماً لو قرأها ما قلاها

قسهکهی کوئای هات.

واته: ناشییت بو خاوهن فهزل واز له زانستیك لهو زانستگه له سوودبه خشه بهینییت که یارمهتی دهوات بو تیگه یشتن له کیتاب و سوننهت به مهرجیک له خوئی راببینی هیزی به سهر فیربوونیدا بشکییت، وه بوئی رهوانیه نهو عیلمه ی نایزانییت عه یبداری بکا و قه شمهری به خاوه نه که شی بکات، چوون نهوه که موکورتی و رهزیلهیه، جا بو عاقل و اجوانه گفتم به عیلم بکات و بدویت یاخود به حیلیم سکوت بکات و بیدهنگییت، وه ئیلا داخلی ژیر وتهی شاعیر ده بییت که له (سهل) ناویکدا فرموویهتی که نه مه واتاکه یهتی:

پیمگه یشت که سه هل له جه هله وه زه می زانستگه لیکه کردروه
که خوی نایانزانی، نه گهر بیخویند بانایه نهینه بوغزاندن، به لام
قایلبوون به جه هل ئاسانه، وه هر له بهر نه وه زانسته کانی بوغزاندروه.
پاشان باسی ره چا و کردنی هونه ره کانی زانستی کردروه و
وتویه تی:

بیگومان ره چا و کردنی هونه ره کانی زانست به ئیعتما د له سهر دور
بنه ما سودی بو فیرخواز نه بیئت نه وانیش:

یه که میان: پیشخستنی گرنگتر به سهر گرنگدا له وهی فیرخواز له
ههستان به نه رکه کانی (عبودییهت) و په رستشه کانی بو خوا پیویستی
پییده بیئت، چون مه به ست له فیربوونی زانست له پرووی دیانته و
دینداریه وه نه وهی زورتر پیویستت پییه تی نه وه پیش بخه، واته:
گرنگترین پیش بخه به سهر گرنگتردا و گرنگتریش پیشبخه به سهر
گرنگدا، هر له بهر نه وه خویندنی عه قیده و فیربوونی نویژ و
مه رجه کانی و نه حکام و چونییه تیه که ی، یا خود ده ست نویژ و
مه رجه کانی و نه حکام و چونییه تیه که ی، یا خود (ئاداب) و (اذکار) و
فیربوونی قورئان و ته جوید و قیرانه تیک له قیرانه ته کان به جوانی و
دروستی له دوا ی فیربوونی نوسین و خویندنه وه پیش ده خریت به سهر
عیلمی نوصول یا خود نه حو، یا خود صهرف، یا خود قه واعیدی فقهیدا،
نه مه به نیسبه تی موبته دی و فیرخوازیکه وه که له قوناغی سهره تایدا
بیئت.

وه دواتر وتهيهكي ئيمامي ماليكي باسكردووه و وتويهتي:
 پرسيان له ماليكي كورې نه نهس ئيمامي دارولهجره دهربارهي تهلهبي
 عيلم كرد، نهويش فهرمووي: (حسن جميل، ولكن النظر الذي يلزمك من
 حين تُصبح الي حين تمسي فالزُمة)، واته: چاكه جوانه، بهلام سهير بكه
 نهوهي پنيويستت دهبي له كاتيكةوه پوژ دهكهيتهوه مهتا كاتيک ئيواره
 دهكهيتهوه لازمي به، واته: تهلهبي نهوه بكه له پيشدا.

وه (ابو عبدة مَعْمَر بن المثنى) نهويش لهو بارهيهوه فهرمويهتي: (من
 شغل نفسه بغير المهم أضرباً بالمهم)، واته: نهوهي خوئي خهريك كردبي به
 غهيرهز گرنگهوه، زياني به گرنگ گه ياندووه.

وقدم الأهم إن العلم جمُّ والعمر طيفٌ زارٌ أو ضيفٌ ألمُّ

واته: گرنگرترين پيش بخه چوون عيلم زوره و تهمه نيش خهيال
 و خهونيكه سهري ليڊاوه ياخود ميوانيكه له لاي دابه زيوه.
 بنه ماي دووهم: نهبي له سهههتاي تهلهبي عيلمدا قهصدي نهوه
 بيت ته حصيلي (موخته صهر) يك بكات له هه موو هونه ريكي زانستدا
 مهتا كاتيک جوړه كاني زانسته سوود به خشه كان تهكميل دهكات، پاشان
 كاتيک جوړه كاني زانسته كاني تهكميل كرد سهير بكات كامه يان له گهل
 سروشتيډا دهگونجيت و له نه فسي خوئي پائه بيني تواناي به سهردا
 ببيت با تييدا قول بيتهوه، ئيدي فهن و زانستيک بي ياخود زورتر.
 پاشان وتويهتي: نه ما گه يشتن بهو پهړ و دوايي هه موو فهن و
 زانستيک و تهحه قوق به مهلهكه و نامادهيي زيهني ياخود ويژداني مهتا

بنج دانه کوتیت له نه فسدا، ههتا یهك له دواى یهك له ماوه یهكى درنیزدا
 بوی نه سازی. پاشان فیرخواز سه یریکات چی بو نه گونجیت له
 ته حصیلی علوم به تاك تاك خویندنی هونه ره کانی زانست و
 موخته صهره کانی یهك له دواى یهك، یاخود به کوکردنه وه یان پیکه وه،
 به لام خویندنیان به تاك تاك بو عمومی ته له به مونا سیب و گونجار تره
 له کوکردنه وه یان پیکه وه.

پاشان دوو بهیتی له رینمایی و ئیرشاد بو نه وه باسکردوه و

وتویهتی:

شاعیریکی شنقیطی نه لیت:

وعن سواه قبل الإنتهاء مه

وان تُرد تحصیل فن تمّمه

إن توأمان استبقا لن یخرجا

وفي تراذف العلوم المنع جا

واته: نه گهر ویستت زانستیك ته حصیل بکهیت ته واوی بکه و بهر

له ته واوکردنی واز له هی دیکه بهینه و مه چو ناویه وه ههتا نه و ته وار

ده کهیت، چوون له ته رادوف و کوکردنه وه له نیوان دوو عیلما یاخود

زورتر به وهی یه کیکیان به دواى نه وی دیکه دا بی نابی بیت چوون وهك

دووانه وانه، نه گهر دووانه یهك پیشپرکی بکهن پیکه وه بین، نه وه نایه نه

دهره وه.

شاعیر کوکردنه وهی دوو عیلمی له یهك کاتدا چوواندوه به دوو

مندالی دووانه وه که له سکی دایکیاندا پیکه وه بینه دهره وه، جا نه گهر له

دهرگای مندالنداندا نیزدحامیان دروست کرد و پیکه وه نه هاتن نه وه

له دایکبوونیان گرانه، به پیچهوانه‌ی نهوه‌ی یه‌کیکیان هاتبیت و پاشان
دوره‌مه‌که‌شیان بیت، جا وەرگرتنی عیلمیش ه‌روایه، بویه ده‌بی
یه‌کیکیان ته‌واو بکری پاشان بگوینزرتته‌وه بویه‌کیکی دیکه.
ه‌لبه‌ت نه‌مه مانیع نیه له‌وه‌ی که‌سیک توانای کوکردنه‌وه‌ی ه‌ه‌بی
له نیوان دوو عیلم یاخوود زورت‌ردا وهک نه‌وه‌ی باسی کردوه
ورتویه‌تی: وه نه‌وه‌ی له‌خوی پانه‌بینی و نه‌یزانی توانای جه‌معی ه‌ه‌یه،
نهره جه‌مع بکات، وه حالی نه‌و که‌سه جیا‌یه له عموم و حالی ته‌له‌به‌ی
عیلم به‌گشتی.

شیخ سی (ناقض) و ه‌له‌وشینهری له (نواقض) و
ه‌له‌وشینهره‌کانی نه‌م بنچینه‌یه باس کردوه و ف‌رمویه‌تی: وه له
ه‌له‌وشینهره بینراوه‌کانی نه‌م بنچینه‌یه: خو مه‌نعکردنه له جوهره‌کانی
زانسته‌کان و سوکایه‌تی کردنه به ه‌ه‌ندیک له مه‌عاریف و خو
خه‌ریک‌کردنه به‌وه‌ی سود نابه‌خشیت له‌گه‌ل خو به‌ستنه‌وه به نه‌وه‌ی
غ‌ریب و نامویه له عیلم، وه مالیک ف‌رمویه‌تی: (شُرُّ العلم الغریب، وخیرُ
العلم الظاهر الذي قد رواه الناس).

واته: خراپترین زانست نه‌وه‌یه غ‌ریبه له‌ناو خه‌لکدا، وه
باشترینی نه‌وه زاهیر و دیاره و خه‌لک دهم به دهم گ‌یراویانه‌ته‌وه.

نیمامی سیوطی رحمه الله له یه‌کیک له کتیبه‌کانیدا باسی نه‌وه‌ی
کردوه و ف‌رمویه‌تی: زوریک له خه‌لک دهر‌باره‌ی ناوی توفانه‌که‌ی نوح

پرسىاريان ليده كردم تايا شيرين بووه يا خود سویر... هتد. نهوهى
باسى كردووه نمونه يه كه له غه ريبى عيلم.
مه ليهت خو خه ريكردن به غه ريبى عيلمه وه كات كوشتنه به بى
هوده، وه حه يفه ئينسان خو ي پييه وه خهريك بكات، چوون عومر
كورته و عيلميش زوره و عاقليش كه سيكه خو ي به زانستى
به سووده وه خهريك بكات.

بنچینهی جهوتهم

موبادهره و پهلهکردن بو ته حصیلی عیلم و قوستنهوهی
تهمهنی مندالی و گه نجییتی

بیگومان تهمه ن گولیکه: یان به چورنه ناو (مه عالی) و پله بالاکان
نه بیت به بهر و میوه، یان نه پوکیتتهوه و ته پرایه تی ده پروا، وه بیگومان
لهوهی گولی تهمه ن به هوییه وه بهر و سه مهر نه دا: موبادهره و پهلهکردنه
بو ته حصیلی عیلم و وازهینانه له تهمبهلی و دهسته پاچهیی و به
مه لزانین و قوستنهوهی تهمه نی مندالی و گه نجییتی یه، به
فرمانبهرداری بو پهلهکردن له خیراتدا وهک نهوهی خوای بالادهست
فرمویه تی: ﴿فاستبقوا الخیرات﴾ (البقرة: ۱۴۸).

شاعیر وتویه تی:

وایام الحداثة فاغتمها

ألا إن الحداثة لاتدوم

واته: پوژانسی تهمه نی گه نجییتی بقوزه وه، بیداریه که نه وه زور
ناخایه نییت و زوو ته واو نه بییت.

نیمام نه حمه دیش فرموویه تی: (ما شبّهت الشباب الا بشيء کان فی
کمی فسقط)، واته: تهمه ن و قوناغی گه نجییتیم چواندوه به شتیکه وه

له ناو له پی دهستندا بووبیت بهر بووبیته وه و کهوتبیته خواره وه،
مه بهستی نه وه یه گه نجییتی خیرا ته واو ده بیت و ده پروات.

پاشان فهرمویه تی: (والعلم في سن الشباب أسرع الى النفس، وأقوى

تعلقاً ولصوقاً)، واته: زانست له ته مه نی گه نجییتیدا خیراتره بو نه نفسی

ئینسان و زووتر وه ریده گریت و پیوهندی و پیوه نووسانی به هیزتره،

جا نه وه ی په له بکات بو ته له بی عیلم له ته مه نی گه نجییتیدا، نه وا نه

زانسته به هیزتر و جیگیرتر نه بی له نه فس و دلنی دا.

حه سه نی به صری فهرمویه تی: (العلم في الصغر كالنقش في

الحجر)، واته زانست له ته مه نی مندالییدا وهك نه خشه له بهرددا. جا

هیزی مانه وه ی عیلم له ته مه نی مندالی و گه نجییتیدا وهك هیزی

مانه وه ی نه خش وایه له بهرددا، که واته نه وه ی نه وه لی ته مه ن و

گه نجییتی قوستانبووه وه نه وه پیویستی خو ی ده ست که وتوو و له کاتی

پیریدا شه ونخوینه که ی ستایشی ده کات. شاعیریش له و باره یه وه

وتویه تی:

ألا اغتم سن الشباب يافتی عند المشيب يحمدُ القوم السرى

ده سا نه ی گه نج ته مه نی گه نجیت بقوژه وه، خهك له پیریدا

ستایشی شه و نخوینییه کان ده کات.

زیانبه خشتین شتیک له سه ر گه نجان دوا خستنی خویندن و

ته له بی عیلم و زانست و دوور و دریژی هیوا و ئومییده، نه بیینی

یه کیکیان خویندنه که ی دوا نه خات و سواری که شتی هیواکان و

ناواته کانی نه بیټ و به خه ونه کانی بیدارییه وه ^۸ خه ریک نه بیټ و
له بهر خوییه وه و له دل و دهر وونی خویدا نه لیټ له پوژانی ناینده دا
دهستی له هموو نهو شتانه ی خه ریکیان کردوو به تال ده بیټ و له
به ریه سته کان و ناسته نگه کان پرزگاری ده بیټ.

وه حالی بینراو له واقعی خه لکدا نه وه یه که نه وه ی ته مه نی
مه لکشاییت سه ری قانتر بووه و داپرانیشی زورتر و گه وره تر بووه
له گن لاوازی لاشه و سستی هیژدا. فیرخواز به خه فه تخواردن و
ناواتخواستن ناگات به نامانجگه له گه وره کان.

ولست بمدرک مافات منی (بَلْهَفَ) ولا (بَلِیت) ولا (لوانی)

واته: به خه م و خوژگه و به ناواتخواستن ناگه م به وه ی له ده ستم

چوره.

وه واگومان نه بری له وه ی له پیشدا رابرد که ئینسانی به ته مه ن و
گه وره فیرنابی، به لکو هه ندیک له هاوه لانی پیغه مبه ر ^{صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ} به ته مه ن و
گه وره ش بوون فیربوون وه ک نه وه ی بوخاری له (کتاب العلم) له
سه حیحه که یدا باسی کردوو، به لام نه وه هه یه فیربوون له ته مه نی
مه لکشاو (پیری) دا سه خته - وه ک نه وه ی نه لماوهردی له کتیبی (ادب
الدنيا والدين) دا پوونی کردوو ته وه - نه ویش له بهر زوری شوغلگه ره کان
و زالبونی په یوه ندبیره کان به عیلمه وه و زوربوونی په یوه ندیه

^۸ خه ونه کانی بیداری (أحلام اليقظة) ته رکیبیکه مه به ست پنی شتیکه حه قیقه تی نه بیټ.

کۆمه لایه تییه کان، جا نه وهی توانی ده فعیان بکات له خووی، نه وه
نه گونجیت ته له بی عیلم بکات و پیشی بگات.
وه له کۆن و تازه دا نه وهی به گه ورهیی ته له بی عیلمی کردینیت،
نه وه وایلینها تووه به پیشکه وتن (تقدم) تییدا ناماژهی بو بکری.
وه به دنیا ییه وه نه مه بو کۆمه لیک له بوزورگان ره خساوه که هر
به گه ورهیی ته له بی عیلمیان کردوه، و قه در و نه اندازه یه کی زۆر و
گه وره له عیلم فیربوون و پیی گه یشتوون، و له ناویاندا زانای ناودار
(فقرال الشافعی) ره حمه تی خویان لیبت یه کی بووه له وانهی به
گه ورهیی ته له بی عیلمی کردوه.

بنچینهی هه شته م

وابه سته بوونی شینهیی له ته له بی عیلمداو په له نه کردن تییدا

بینگومان عیلم به یه کجاره کی ته حصیل نابیی، چوون دل توانای نه وهی نابیی، بهل بیهیز نه بی له وهی به یه کجاره کی ته حصیلی بکات، چوون عیلم قورساییه کی تییدا یه وه ک قورساییی بهرد له دهستی مه نگره که ییدا، خوای بالا فهرموویه تی: ﴿انا سنلقي عليك قولاً ثقیلاً﴾ (المزمل: ۵)، وه کاتییک نه مه وه صفی قورئانی ئاسانکراو بییت وه ک نه وهی خوا فهرموویه تی: ﴿ولقد یسرنا القرآن للذکر﴾ (القمر: ۴-۲۲-۳۲-۴۰)، نه بی گومان به غهیری قورئان له زانسته کان چی بییت؟! وه بینگومان دابه زانندی قورئان به ره چا وکردنی بو نه م کاره له وهخت و ساتی جیا جیادا بووه به ئیعتباری پووداوه کان وه ک نه وهی خوای بالا فهرموویه تی: ﴿وقال الذین کفروا لولا نزل علیه جملةً واحده کذلک لنت به فؤادک ورتلناه ترتیلاً﴾ (الفرقان: ۳۲).

نه م ئایه ته به لگه یه له پابه ندبوونی شینهیی له ته له بی عیلم و په بهندی تییدا و ته رکی په له په ل وه ک نه وهی خه طیبی به غدادی له (الفقه والمتفه) و راغبی نه صفه هانی له پییشه کی (جامع التفسیر) دا باسیان

کردووه، پاشان شیخ دوو بهیتی (ابن النجاس الحلبي) باسکردووه ی
لهه مان واتادا وتویهتی:

من نخب العلم التي تلتقط

اليوم شيئاً وغداً مثله

وإنما السبيلُ اجتماعُ النقط

يُحصِلُ المرءُ بها حكمةً

شوعبهی کوپی چه ججاج فهرمویهتی: (التفتُ الى عمرو بن دينار

خمسمائة مرة، وما سمعتُ منه إلا مائة حديث، في كل خمسة مجالس حديث)،

واته: پینج سهد جار هاتوچوی عهمری کوپی دینارم کرد، تهنه سهد

چه دیسم لی بیست، نهویش له هه موو پینج مه جلسییدا چه دیسینک.

چه مادی کوپی نه بو سوله یمان به قوتاییه که هی ده فهرمویت:

(تعلم كل يوم ثلاث مسائل، ولا تزد عليها شيئاً)، واته: هه موو پوزنیک

سی مه سه له فی ربه و هیچ شتیك له سه ریان زیاد مه که. موقته زای

لازمبونی شینهیی و پله بهندی: ده ستکردنه به له به رکردن و پاقه کردنی

نهو مه تنه کورت کورتهی له هونه ره کانی عیلما پو لینکراوه، وه لادان

له موقته له وه و خویندنی (مطولات)، نهوانه هی (طالب العلم) له دواییشدا

پیان ناگات.

جا نهوهی نهیهوی به شینهیی و له سه رخو ته له بی عیلم بکات،

دهبی پابه ندبی بهم دوو بنه مایه وه، وه نهوه شی ته عه روز بکات بو

سه یرکردنی (مطولات)، نهوه بیگومان تاوانی کردووه دژ به نایینه که ی،

وه ته جاوز له نیعتدال له زانستدا لهوانه یه بییته هو ی نهوهی زایه ی

بکات.

پاشان شیخ و تهیه کی شیخ عبدالکریم الرفاعي یه کیک له شیوخی
عیلم له دیمه شقی شام له سهدهی رابردوودا باس کردووو نهویش
نهوهیه که نه فهرموی: (طعام الكبار سُم الصغار)، واته: خواردنی
گهوره کان ژه مری بچوکه کانه.

نهمه به واتای نهوهیه نه گهر وا دابننن گوشت بدری به مندالی
ساوا و شیره خور ته ندروستی تیک نه دا و له وانه شه بیکوژی، جا نهوهی
له سه ره تاوه ده ست به خویندنی (مطولات) بکات نهویش ههروایه و
له وانه یه زیان به خوئی بگه یه نیت، نهک به واتای نهوهی سه ره تا خوینان
بویمان نه بی له دانیشتن گه له زانستییه کانی زانایانی کیبار و گه وره دا
به شدار بن.

پاقه کار له سه ره و ته که ی شیخ عبدالکریم الرفاعي و توویه تی: نهم
رشه یه به دوو واتا دیت:

یه که میان: ره چاو کردنی پله به ندی (تدرج) له عیلمدا، وه نه مه یان
دروسته.

دووهمیان: وه رنه گرتنی عیلم له گه وره زانایان له پووی عیلم و
ته مه نه وه، وه نهم واتایه (فاسد) و پووچه.

وه له کو تایی نهم بنچینه یه دا شیخ و توویه تی: عبدالکریم الرفاعي
پاستی گوتووو، چوون مندالی ساوا و شیره خور کاتیک له خواردنی
گه وره کان بخوات - هه رچه نده پاک و به تامیش بییت - به هیلاکی دا
نهبات و له په لوپوی نه خات، وه نه وه شی مه سه له گه لی گه وره له

(مطولات) دا وهرده گرتت و نه فسیشتی له گهل لاوازی نامراز له سسر
جیاوازی زانایان و فرهیی مهزه به کانیان له مه نقول و مه عقول دا
راده گرتت هاوشیوهی نهویه، واته: هاوشیوهی منداله ساوار
شیره خوره کهیه که خواردنی گهوره بخوات..

بىنچىنەنى نۆيەم

صەبىر و ئارامگرتىن لە ۋەزىرگرتىن و ئەداكردنى عىلمدا

فېرخواز پىئويستى بە صەبىر و ئارامگرتىن ھەيە لە ۋەزىرگرتىن و كۆكردنەۋەي عىلمدا، پاشان لە ئەداكردن و بلاوكردنەۋەيدا، چوون ھەموو شتىكى گەۋرە مروۋە پىئى ناگات ئىللا بە صەبىر و ئارامگرتىن نەبى، ۋە گەۋرەترىن شتىك پىئويست بىت نەفس تەحەمولى بىكات تەلەبى (مەعالى) ۋە واتە: عىزەت و شەرەف و رەفەت و بىندىيە، ۋە لەبەر ئەمە لە ئايەتگەلىكى زۇردا فەرمانكراۋە بە (صەبىر) و (مُصابىرە)، جارنىك بۇ تەحصىلى ئەصلى ئىمان و جارنىكى دىكە بۇ تەحصىلى كەمالى ئىمان، خىۋاي بالا فەرمويەتى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا﴾ (آل عمران: ۲۰۰)، ۋە فەرمويەتى: ﴿وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ﴾ (الكهف: ۲۸).

پاڤەكارى قورئان (يحيى بنُ أبى كئىر) لە تەفسىرى ئەم ئايەتەدا فەرمويەتى: (ھى مجالس الفقە)، واتە: حەبسى نەفسىت بىكە لەسەر (مجالس) و دانىشتنەكانى (فقە)... ھتد.

۹ نصابە لەسەر كىشى (مُفاغلة) يە ئەۋىش لە نىۋان دوو كۆمەلدايە و بۇ موشارەكەيە.

وه هيج كه سيك ناتواني ته حصيلي عيلم بكات ئيلا به صهبرو
حه بسكردني نه فس نه بي له سهري، واته: عيلم حاصل نابي ئيلا به
صهبرو هه بس كردني نه فس نه بي.

وه ديسان (يحيي بن ابي كثير) فرمويه تي: (لا يُستطاع العلمُ براحه

الجسم)، واته: ناتواني عيلم ته حصيل بكري به راحه تي جه ست.

وه شيخ دووشتي له مه نفه عهت و سوودي صهبر له عيلدا

باسكردوه و فرمويه تي: به صهبر له سهر عيلم ئينسان له نهنگي
جهل دهرده چييت. نه مه يه كه م.

نه لئه صمه عي فرمويه تي: (من لم يحتمل ذلَّ التعليم ساعة، بقي في

ذلَّ الجهل)، واته: نه وه ي نه توانييت له سهر زيلله تي عيلم ساتيك نارام
بگري، نه وه له زيلله تي نه زانيدا نه مينيتته وه.

دووه م: وه هر به صهبريش هه ست به تام و چيژي عيلم دهكري.

هه نديك له سه له ف فرمويه تي: (من لم يحتمل ألم التعليم، لم يذق

لذة العلم)، واته: نه وه ي نازاري فيربووني عيلم هه لئه گري، تام و چيژي
عيلم ناكات.

وه ههنگويني ناو شان به ده ست نايهت به بي پيوه داني ههنگ
نه بن، وه مه عالي كار و باريش ههروايه به ناساني و به بي زه حصهت
به ده ست نايهت.

جاران نه يانوت: (ومن لم يركب المصاعب، لم ينل الرغائب)، واته:

نه وه ي نارده حه تيه كان تينه پاري نييت به خواسته كان ناگات.

پاشان باسی صهبری زانستی کردووه و فهرمویهتی: صهبری

زانست دوو جوړه:

یه کینکیان: صهبره له تهحه ممول و وهرگرتنیدا، جا ههریه که له
له بهر کردن و تیگه یشتن و حزوری دانیشتنه کان و مه جالیسی عیلم و

په چاوی مافی ماموستا پیویستی به صهبر ههیه ..

جوړی دووه م: صهبر له نه داکردنی و بلاوکردنه وهی و گه یاندنی

به نه ملی خوئی، جا دانیشتن بو فیرکردنی فیرخوازان و تیگه یاندنیان و

نیحتمال و قه بولکردنی زه للات و هه له کانیاں پیویستی به صهبر ههیه.

وه له سهرووی نه م دوو جوړه له صهبر له زانستدا صهبره له سهر

صهبر تییاندا و سهباته له سهریان. واته: صهبر و سهبات له سهر نه و

دوو جوړه له صهبر.

لكل إلى شأو الغلا وثباتٌ ولكن عزيزٌ في الرجال ثباتٌ

واته: بو هه موو كه سيك به ره و غايه و ثامانجی بهرز بازگه ليك

ههیه له ته له بکردنیاندا، به لام سهبات له پیاواندا كه مه.

پاشان ووتویهتی: وه نه وهی پابهندی صهبر بییت خیر و چا که

به دست ده مینیت.

شیخ دوو بهیتی ابو یعلی الموصلي فهرموده ناسیشتی باسکردووه و
وتویهتی:

نه بویه علای موسلی فهرموده ناس فهرمویهتی:

إني رأيتُ وفي الأيام تجربةً

للسبر عاقبةً محمودة الأثر

وقل من جد في امر تطلبه
واستصحب الصبر إلا فاز بالفخر
واته: له پورانی پابردودا نه زموونی پاشه پورشی سه برم بینیه
شوننه وارینکی باشی بووه، کهم کهس بووه کوششی له کارینکدا کرین
ویستبیتی به دهستی بهینیت و صهبر هاو پنی بووینیت، نیلا نهوه
ویستویهتی به دهستی هیناوه.

بنچینه‌ی دهیه‌م
وابه‌سته‌بوون به نادابی عیلمه‌وه

ئیببولقه‌یم له کتیبی (مدارج السالکین) دا فهرموویه‌تی: (أدبُ المرء
عنوانُ سعاده و فلاحه، وقلّةُ أدبه عنوان شقاوته و بواره، فما استجلب خیر الدنیا
والآخرة بمثل الأدب، ولا استجلبَ جرمانهما بمثل قلّة الأدب)، واته: ئەدهبی
ئینسان ناوئیشانی به‌خته‌وه‌ری و پزگارییه‌تی، وه کهمی ئەدهبی
ناوئیشانی نه‌گبه‌تی و تیاچوونیه‌تی، جا خیری دونیا و ئاخیره‌ت
رده‌ست ناهینریت به وینه‌ی ئەدهب، وه لیشیان مه‌حروم نابیت به
رینه‌ی کهمی ئەدهب.

پاشان به‌یته شیعرێکی شاعیرێکی باسکردوو که فهرموویه‌تی:
والمراء لا یسمو بغير الأدب
وان یکن ذا حسبٍ ونسبٍ
واته: ئینسان به‌غیری ئەدهب پایه‌به‌رز نابیت، وه ئەگه‌رچی
خاوه‌نی حه‌سه‌ب و نه‌سه‌بیش بیت.

۱۰ حه‌سه‌ب، واته: سه‌روه‌ری و جوامیری و شه‌ریفی باوبا‌پیران.

۱۱ نه‌سه‌ب، واته: خزمایه‌تی و نه‌ژاد.

پاشان وتویهتی: تهنا کهسیک شیاوی عیلم ئه بییت په پیرهوی نادابی عیلم بکات له نهفسی خووی و وانه کهیدا، و له گهل ماموستا و هارپیشیدا. واته: بی ئه وه نابییت به یه کیک له ئه هلی عیلم. یوسفی کوپی حوسهین فهرمویهتی: (بالأدب تفهّم العلم)، واته: ب

ئهدب له زانست ئه گهیت.

چوون ئینسان به ئهدب به ئه هل و شیواو ئه زانری بو عیلم هتا بوی بهخت بکری، وه گران ئه کری بو کهم ئهدب که لای زایه بکری. جا ئه گهر شتیکت له عیلم له لای کهسیکی کهم ئهدب بیینی، ئه وه بزانه کی ئه وهی لایهتی وینهی زانسته نهک حهقیقهتی زانست، چوون حهقیقهتی زانست ئه وهی که ئینسان له چیژ و لهزهتی عیلم و هوگری به خوار بینازی له خهک دهستی ده که ویت، ئینسانی کهم ئهدب یا خود بهد ئهدب دهستی ناکهوی، وه ئه گهر چی وینه و صورهتی زانستی له لا دست بکه ویت.

پیاویک داوای له (ئهلبوقاعی) کرد له لای بخوینی، ئه ویش ئیزنی پینیدا، جا پیاره که هات چوارمشقی دانیشت، ئهلبوقاعی له پیخویندنی وازی مینا و پینی فهرموو: (أنت أحوج إلى الأدب منك إلى العلم الذي جنت تطلبه)، واته: تو پیویستت به ئهدب زورتره تا له عیلم که هاتووی تهلهبی بکهیت.

وه لیره شه وه سه له ف رحمهم الله گرنگیان به فیربوونی ئهدب ئه دا وهک نه وهی گرنگیان به فیربوونی عیلم ئه دا.

بهان کۆمهان و طائیفه یهك له سه لهف، فیژیوونی ئەدهبیان پیش

دهخست به سه ر فیژیوونی عیلمدا.

ئیمامی مالیک به گهنجیکی قوردهیشی فهرموو: (یا ابن آخی، تعلم

الأدب قبل أن تتعلم العلم)، واته: برازاکهه، فیژی ئەدهب بیه بهرلهوهی

فیژی زانست ببیت. وه ئەوان (واته سه لهف) حاجه و نیازی خویان بو

ئەدهب دهردهبری و ئاشکرایان دهکرد.

مهخله دی کورپی حوسهین پوژیک به ئیببولموبارهك دهلیت: (نحن

الی کثیر من الأدب أحوج منا الی کثیر من العلم)، واته: ئیمه پیویستمان به

زۆرتتر له ئەدهب ههیه ههتا به زۆریک له زانست.

سه رنج بده ئەوان له گهل که مالی ئەدهبیشیاندا خویان هه ر به

ناتهراو و که موکورت زانیوه.

سه لهف رحمهم الله هه موو دهه وه سیه تیان به ئەدهب دهکرد و

پینمایشیان بو دهکرد.

ئیمامی مالیک فهرموویه تی: دایکم له کاتیکیدا عیمامه و

سه رپینچی به سه رمه وه ئەپینچا پیمی ئەوت: (اذهب الی ربیعه فتعلم من أدبه

قبل علمه)، واته: برۆ بۆلای ره بیعه^{۱۲} فیژی ئەدهبی به بهر له وهی فیژی

عیلمه کهی ببیت.

بینگومان زۆریک له ته له بهی ئەه سه رده مه مه حرورم بوون له عیلم

هه ر به زایه کردنی ئەدهب، ئەبینی یه کیکیان له حزوری شه یخ و

۱۲ ره بیعه کورپی (عبدالرحمن) فه قیبهی خه لکی مه دینه بووه له پوژگاری خویدا و ماموستای ئیمامی (مالیک) یش بووه.

مامۇستا كەيدا شانى دا ئىدا، بەل ھەردوو قاچى درىژ ئەكات و دەنگ
بەرز ئەكاتەو ھە پالیدا و ھەر تەلەفۇنىكى بۇبىت يەكسەر پىرى دەداتى
و ھەئىدەگىرىت و ھەلامى دەداتەو، ئەو ھە چ ئەدەبىكە لەلای ئەوانى
عىلمى پى بەدەست دىفن؟! خو ئەگەر عوزد و بىانوو يەكى دروست
ياخود حاجە و زەرورەتتىك ھەبى بۇ پراكىشانى قاچەكانى ياخود بۇ
و ھەلامدانەو ھى موبایل، ئەو ئەگەر پىويست بوو با ئىزىن بخوازىت
پاشان بىروات و خىرا قسە بىكات و خىرا بگەرپتەو، ياخود ھەر
سەرەتاي دەرسەكەو موبایلەكەى دابخات.

لەبى كوپى سەعد سەرپەرشتى تەلەبى عىلمى ئەكرد^{۱۲}، جا
شتىكى لىيان بىنى ھە ئەو ھى پىى ناخوش بووبىت فەرمووى: (ما
هذا؟ أنتم إلى يسير من الأدب أحوج منكم إلى كثير من العلم)، واتە: ئە
چىە؟ ئىو ھە نىازتان بە كەمىك لە ئەدەب زۆرتەرە ھەو ھى نىازتان بە زۆرىك
لە زانست.

پاشان شىخ ئەلىت: ئەگەر (لىت) ھالى زۆرىك لە تەلەبى عىلمى
لەم سەردەمەدا بىبىنیا يە ناخو چى ئەفەرموو؟!

۱۲ تەلەبى عىلم لە سەردەمى (سەلەف) دا بە زۆرى تەلەبى ھەدىس بوو.

بنچینه‌ی یانزه‌هه‌م

پاراستنی زانست له‌وه‌ی ناشیرینی بکات
له‌وه‌ی موخاله‌فه‌ی مروئته‌ت و که‌موکورتی نه‌کات

ئیمامی شافعی فهرموویه‌تی: نه‌وه‌ی عیلم نه‌پاریزیت عیلمیش
نه‌و ناپاریزیت (مَنْ لَمْ يَصُنِ الْعِلْمَ لَمْ يَصُنْهُ الْعِلْمُ)، وه نه‌وه‌ی که‌لینی کرده
مروئته‌وه به که‌وتنه‌ ناو نه‌وه‌ی ناشیرینی ده‌کات نه‌وه سوکایه‌تی به
عیلم کردوو، جا له‌بری نه‌وه نه‌بی ته‌عزیمی بکات، جا نه‌وه‌ی
ته‌عزیمی عیلمی نه‌کرد و که‌وته قه‌شمه‌ری کردن، نه‌یگه‌یه‌نی به‌وه‌ی
ده‌ره‌نجام ناوی زانستی لی لا‌بردری.

زانای گه‌وره (وهب بن منبّه) په‌حمه‌تی خوای لیبیت فهرموویه‌تی:
(لَا يَكُونُ الْبَطَالُ مِنَ الْحُكَمَاءِ)، واته: قه‌شمه‌رچی له‌حه‌کیمان نیه، وه له
له‌لی عیلمیش نیه.

شاعیریک نه‌فهرموی:

لَا يَدْرُكُ الْعِلْمَ بَطَالٌ وَلَا كَسِيلٌ وَلَا مَلُولٌ وَلَا مَنْ يَأْلَفُ الْبَشْرَا

نه‌سل و هه‌قیقه‌تی مروئته‌ت (واته: ئینسانیه‌ت) وه‌ک نه‌وه‌ی
ئینوته‌یمیه‌ی باپیر له‌ (المحرر) داو نه‌وه‌که‌شی له‌ هه‌ندی‌ک له
فه‌تواکانیدا شوینی که‌وتوو نه‌وه‌یه فهرموویه‌تی:

(استعمال مايجملته وبزينه، وتجنب مايدنسه ويشينه)، واته: نهسلن و
 حه قيقه تي مروئته و ئينسانيه ت: به كارهيئاني نهو شتقيه جواني
 دهكات و دهپرازينيته وه و دووركه وتنه وه يه له وه ي پيس و پوخل و
 ناشيري ني دهكات.

كه سيك دي ت پرسيار له ابو محمد سوفياني كو پي عويه ينه نهكات
 و نه لي ت: تو هه موو شتيكت له قورئان هه لينجا وه، نه ي مروئته ل
 كوئدايه؟ نه ويش فه رمووي: (في قوله تعالى: {خذ العفو وأمر بالعرف وأعرض
 عن الجاهلين} (الأعراف: ١٩٩)، ففيه المروءة، وحسن الأدب، ومكارم
 الأخلاق)، واته: له فه رمايشتي خوادايه: (خذ العفو وأمر بالعرف...)، جا
 مروئته و جواني نه دهب و رهو شتگه له چا كه كاني هه موو تي دايه.

شيخ پاشان وتويه تي: وه له نياز مه ندي ترين نه دهب ي نه فس بو
 فيرخواز: پازاندنه وه يه تي به مروئته و نه وه ي هه ليئه ني ت له سه ري و
 دووركه وتنه وه شيه تي لهو شتگه له ي مروئته ناهي لي ت و كه لي ني
 تي دهكات، وهك تاشيني پيش، جا ئيبنو حه جه ري هه ي ته مي ل
 شافعيه كان و ئيبنو عابدين له هه نه فييه كان له (خوارم المروءة) و نه
 شتگه له نه ژماريان كردو وه كه كه لي ن نه خاته ناو مروئته وه.

يا خود زور لا كردنه وه و ناوردانه وه له ري گه دا، نه ويش هه ري كه له
 ئيبنو شيه اب ي زوه ري و ئيبراهيمي نه خه عي له زاناياني پيشو (من
 العلماء المتقدمين) له (خوارم المروءة) نه ژماريان كردو وه.

ياخود قاچ دريژکردن له ناو كوومهل و مهجليسدا بهبي نهوهي
حاجه و زهرورته نهوه بخوازيته، نهويش كوومهلي له زانايان له نارياندا
ابوبكر الطرطوشي له ماليكيهكان و ابو محمد ابن قدامة و ابو الوفاء ابن عقيل
له حهنبهليهكان له (خوارم المروءة) نهژماريان كردووه.

ياخود هاوړنيهتي مروځگهلي هرچي و پهړچي و سهرسهري و
كهه شهرم و قهشهرچي، نهويش كوومهلي له زانايان له ناوياندا ابو
حامد الغزالي و ابو بكر بن الطيب له شافعيهكان و قازي عياض اليحصبي له
ماليكيهكان له (خوارم المروءة) نهژماريان كردووه.

ياخود زورانبازي له گهل منداالن و تازه پيگه يشتووان ههريهك له
ابن الهمام و ابن نجيم له حهنهفيهكان له (خوارم) نهژماريان كردووه.

پاشان شيوخ وتويهتي: وه نهوهي كهلين بكاته مروئهتي خوويهوه و
نيسبهتي خويشي به عيلم بدات، نهوه نهنگيهكاني له لاي خاس و عام
ناشكرا نهبن و ناوړووي نهچيته و به هيچ شتيك له شهرهفي عيلم ناگات
ليللا شتيكي كهه نهبي وهك ورده نان ياخود ههريشتيكي تر وهك
پوروش و پهلاش.

بنچینه‌ی دوانزه‌هه‌م
هه‌لبژاردنی براده‌ریتی چاک بوی

ئینسان به سرووشت مه‌دهنی یه و گرتنی هاوپی زهروره‌تیکی
پنیوسته له دهرونی خه‌لکدا، جا فیرخوازی زانست ئیحتیاج و نیازی
به براده‌ریتی و موعاشه‌ره‌ی غه‌یری خوئی له فیرخوازان نه‌بی بو نه‌وه‌ی
ئه‌م براده‌ریتی و موعاشه‌ره‌یه هاوکاری بیټ له‌سه‌ر ته‌حصیلی عیلم و
مه‌ولدان و ئیجتیهاد له ته‌له‌بکردنیدا.

زه‌ماله، واته: هاوپییه‌تی له زانستدا نه‌گه‌ر سه‌لامه‌ت بیټ له
شه‌پوخراپه سوودبه‌خش نه‌بیټ له گه‌یشتن به مه‌قصور.

وه جوان نیه بو قاسیدی مه‌تله‌بگه‌له بالاکان (له سه‌روشیان‌وه
زانست) ئیلا هه‌لبژاردنی براده‌رگه‌لی چاک نه‌بی که یارمه‌تی بدات،
چوون براده‌ر نه‌سه‌ر و کاریگه‌ری له براده‌ریدا هه‌یه.

پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووویه‌تی: (الرجل علی دین خلیله، فلینظر أحدکم
من یخالل) رواه أبوداود والترمذی: وهو حدیث حسن.

واته: پیاو (مروّفة) له‌سه‌ر ئایینی براده‌ره‌که‌یه‌تی، جا با هه‌ریه‌کیک
له ئیوه سه‌یر بکات براده‌ری له‌گه‌ل کی ده‌کات.

راغبی نه صفة هانی نه فەر موی: (لیس إعداء الجلیس لجلیسه بمقاله
وفعاله فقط، بل بالنظر الیه)، واته: نه سهری هاونشین بو هاونشیننه که ی
تهنها به و تهی و کرداری نیه، بهل به پروانینیشه بوی.

لا تصحب الکسلان فی حالاته کم صالح بفساد آخر یفسد
عدوی البلید الی الجلید سریعة کالجمر یوضع فی الرماد فیخمد

واته: هاورپیه تی ته مهبل مه که له حاله ته کانیدا، زور که سی چاک
هیه به خراپی که سیکی دیکه وه خراپ نه بی، گواستنه وه ی په تای
نازیره ک بو زرنگ و چوست و چالاک خیرایه، وه ک پشکو له خو له میشدا
دابیری خیرا دانه مرکیت، نهویش ناوا زوو نه سهر و کاریگهری هیه
له سهر نهو.

پاشان نه لیت: ههر نه بی که سیک هه لبرژیردریت بو هاورپیه تی
موعاشه ره له بهر فه زیلهت بکات نه ک له بهر مه نفعهت و تام و چیر و
له زهت، چوون گریبهستی موعاشه ره له سهر نه م سی مه تله به توند و
تول و توکمه نه کری، فه زیلهت و مه نفعهت و له زهت وه ک نه وه ی
ماموستای ماموستاکان (محمد الخضر بن حسین) له (رسائل الإصلاح) دا
باسی کردوه.

پاشان شیخ وتویه تی: برادهری فه زیلهت هه لبرژیره به هاورپی،
چوون تو بهو ده ناسریت، واته: به هو ی هاورپیه تیه وه بو نه و خه ک
تو ده ناسیت که که سیکی چاک بیت.

ئیبینومه سعود فەرمویه تی: (اعتبروا الرجل بمن یصاحب، فالصاحب الرجل من هو مثله)، واته: پیاو (مرۆڤه) بهو که سه دا بناسنه و هه هاو پرییه تی ده کات، بیگومان مرۆڤه هاو پرییه تی که سیک ئه کات هاوشیوهی خوئی بییت.

وه (ابو الفتح البستی) بو خوئی ئه م دوو به یتهی به دهنگی به رز

خوینده وه:

شريف النجار زكي الحسب

اذا ما اصطنعت امرأ فليكن

فلا للثمار ولا للخطب

فندل الرجال كندل النبات

واته: کاتیک که سیکت هه لبرارد (بو هاو پرییه تی) با ئه و که سه

ئه سل و نه سه بی شه ریف و سه سه بی پاک بییت، جا قه لبی پیاوان وه ک

قه لبی پوو ه که، جا پوو ه کی قه لب نه بو به روبوم ئه بییت و نه بو داره

چيله ش ئه بییت.

وه (ابن مانع) له (ارشاد الطالب) دا له کاتیکدا وه سیهت بو

زانستخواز ده کات ده فەرموی: (ويحذر كل الخذر من مخالطة السفاء وأهل

المجون والوقاحة وسبي السمعة والأغبياء والبلداء، فإن مخالطتهم سبب الجرم

وشقاوة الإنسان)، واته: وه با به ته واوی هه زهر بکات له که سانی کالفام و

که مشه رم و پوو دار و ناوبانگ خراپ و گه و ج و گه لحو، چوون

تیکه لاوییان هوکاری مه نعی عیلم و به ده ختی ئینسانه.

وه ئه مه وه ک عه ینی وته که ی سوفیانی کوپی عویه ینه یه، سوفیان

فه رمویه تی: (إني لأحرمُ جلسائي الحديث الغريب لموضع رجل واحد ثقيل)،

واته: بېنگومان نه هلی مه جلیسه کهم مهنع و مه حروم نه کرد له حه دېنی
غهریب له بهر ناماده بوونی پیاوینکی ره زاگران.

سوفیان په حمه تی خوای لیبیت له بهر ناماده بوونی که سیک که
شایه نی عیلم نه بوو، له مه جلیسه که دا ته له به کانیشی مهنع نه کرد
له روی فهرموده یان بو بگریته وه.

مه نېت فیرخواز له عیلم مه حروم و مهنع نه کری له بهر
هاوړنیه که ی، جا لهم جوړه حه زهر بکه و وریای خوټ به - نه گهر
خویشی به پوښاکی عیلمه وه بنوینی و عهرز کبات - نه وه تیکت ده دا
له شوینی که وه هه ست ناکه یت.

بویه نینسان نه بیټ براده ری که سیک هه لېریت جوانی بکات له
وهرگرتنی عیلمدا و یارمه تی بدات له سه ری و نزیکی بکاته وه لییه وه و
له لای خوښه ویستی بکات، جا بېنگومان براده ری تی وه که نه مه یارمه تی تی
نه دا له سه ر برینی ریگه بو لای (الله) ...

بنچینه‌ی سیانزدهه‌م

به ختکردنی توانا و تاقه‌ت له دهرخکردنی زانست
و موزاکهره پینکردنی و پرسپیارکردن له باره‌یه‌وه

شیخ سی بنه‌مای له وهرگرتنی عیلمدا باس کردووه:
یه‌که‌م: دهرخکردنی.

دووهم: موزاکهره، واته: موداره‌سه‌کردنی له‌گه‌ل هاوه‌لان.
سینیه‌م: پرسپیارکردن لیی، واته: پرسپیارکردن دهربارهی له نه‌هلی
خوی.

شیخ به‌وه دهستی پینکردووه په‌یوه‌ندی و ته‌عه‌للوقی به (حفظ) و
دهرخکردنه‌وه هه‌یه و وتویه‌تی: چوون وهرگرتنی علم له شیوخی
عیلمه‌وه به‌بی دهرخکردن و موزاکهره و پرسپیارکردن له‌باره‌یه‌وه سودی
بوئی نابی، نه‌و سیانه له دلی زانستخوازدا ته‌حقیقی گه‌وره‌پراگرتنی
عیلم دهکات به که‌مالی ئاوپردانه‌وه لیی و خه‌ریکبوون پینیه‌وه، هه‌لبه‌ت
دهرخکردن خه‌لوه‌یه له‌گه‌ل نه‌فسدا، وه موزاکهره‌ش دانیشتنه له‌گه‌ل
هاوړیدا و پرسپیار کردنیش چوونه خزمه‌تی نه‌هلی عیلم. به دهرخکردن
عیلم له دلدا جیگیر نه‌بی، بوئی نه‌بی زوری هیممه‌تی فیرخواز سهرف
بکری بو دهرخکردن و ئیعاده‌کردنه‌وه، وه‌ک نه‌وه‌ی ئیبینولجه‌وزی له

(صید الخاطر) دا فەرموویەتی، وه بەردەوام زانایانی گهوره هانی تەلەبەهی
 عیلمیان ئەدا لەسەر دەرڅکردن و فەرمانیشیان پێدەکرد.
 عیدالله کوپی حەسەن فەرموویەتی: (وجدتُ أحضَرَ العِلْمِ منفَعَةً: ما
 رعبتُهُ بقلبي ولُكْتُهُ بلساني)، واتە: حازرتی زانست لە پووی كەلك و
 سوڤهوه پیمزانی بێت ئەوهیه بە دلم تییگەیشتووم، و زمانیشم پینی
 جولاندوه. واتە: لینی حالی بووم و دەرڅم کردووه.
 ئەوهی ئەیهوی شتیک دەرڅ بکات، ئەبی دەنگی پی هەلپری، بو
 ئەوهی بە هەلپری دەنگ ئیستیغانە بکات لەسەر سەبات و
 جیگیربوونی واتا و مانا لە دندا، چوون دەرڅکردن بە کوکردنەوهی
 درو ئالەتەوه ئەبی: چاو و گوئی، جا کاتیك ویستت شتیک لەبەر بکەیت
 سیری بکە و دەنگیشت هەلپره، واتە: دەنگت بەرزیکەرەوه.
 وه کاتیکیش ویستت لە شتیک تییگەیت و فەهمی بکەیت،
 دەنگت پینی نزم بکەرەوه...

پاشان وتەیهکی (ابن عثیمین) باسدهکات و دەلیت: وسمعتُ شیخنا
 ابن عثیمین یقول: (حفظنا قليلاً وقرأنا كثيراً، فانتفعنا بما حفظنا أكثر من انتفاعنا
 بما قرأنا)، واتە: گویم لە شیخمان (ابن عثیمین) بوو ئەیفەرموو: کەمان
 دەرڅکرد و زۆرمان خویندەوه، زۆرتر سوڤمان لەوه بیینی دەرڅمان
 کردبوو نەك لەوهی خویندبوومانەوه.
 پاشان بەیتیکی خەیلی کوپی ئەحمەدی باسکردووه، ئەمەش
 بەیتەکیه:

لیس بعلم ماحوی القمطر ما العلم الا ماحواة الصدر

واته: نهوه عيلم نيه جانتای کتیب له خوئی گرتووه، بهن عيلم نهوهیه سینگ له خوئی گرتووه و کوئی کردووه تهوه.

پاشان شیخ نه لیت: نهوهی به دواى عيلم ده کهوی بیناز نابین له ده رخکردن، وه لینی جوان نیه واز له ده رخکردن بهینیت، وه کاتیک توانی نهوهی (ابن الفرات) نه یکرد نهویش بیکات با دهستیپیکات، نه هر مه موو پوژیک به یانی پوژی نه کرده وه شتیکی ده رخ نه کرد نه گمر که میش بوایه، وه نهوهی له مه گه یشت به رده وام له ده رخکردنی زیاددایه، جا به وشینوهیه نه توانی به رده وام بی له سه ر ده رخکردن مه تا مردن، وه که نهوهی بو (ابن مالک) خاوهنی (الفیه) له زانستی (نحو) دا ریکه و تبوو، نه و زاته له پوژی مردنیدا پینج (شه واهید) ی له شیعردا له بهر کرد.

پاقه کاریش باسی (ابو الفرج ابن الجوزی) کردووه و وتویه تی: وه بو (ابو الفرج ابن الجوزی) یش ریکه و تبوو که هر ده قیرانه ته که ی قورنانی له دواى هه شتا سالیه وه له بهر کرد.

وه دواتر باسی (ابن هشام النحوی) ده کات که ته مه نیشی گه وره بووه (مختصر الخرقی) له بهر کردووه.

پاشان شیخ باسی موزاکه ره ی کردووه و وتویه تی: وه ب موزاکه ره ژیانی زانست به رده وام نه بی له نه فسادا، وه وابسته بوونیشی پییه وه به میز نه بی، مه به ست به موزاکه ره (مذاکره)

موداره سهی هاوړپښیانه، واته: نهوه یه تو و هاوړپښکانت کوښینه وه، جا
 نهوه ی فیږی بوون و خویندووتانه و له بهرتان کردوه و فههمتان
 کردوه به یه کتری بلینه وه یا خود گوی له یه کتر بگرن نه گهر به له بهر بو
 یه کترتان ده خوینده وه. پاشان شیخ ده لیت. وه بیگومان فرمانان
 پیکراوه به (ته عا هود) و بایه خدان به و قورښانه ی خوا ناسانی کردوه
 بو پند و ناموژگاری.

پیغه مبهری خوا عَلَيْهِ السَّلَام فهرموویه تی: (انما مثلُ صاحبِ القرآنِ کمثل
 صاحبِ الإبلِ المعلقة، إن عاهدَ علیها أمسکها، وإن أطلقها ذهبَتْ) رواه
 البخاري، ورواه مسلم من حدیث مالک به نحوه. واته: بیگومان خاوه نی
 قورښان وهک وینه ی خاوه نی حوشتری به ستراوه وایه، نه گهر چاودیږی
 و ناگاداری کرد، هیشتوویه تیه وه، وه نه گهریش به ره للاو ئیهمالی کرد
 نه ره پوشتووه. ابن عبدالبر له کتیبی (التمهید) دا فهرموویه تی: (واذا کان
 القرآن المیسر للذکر کالإبل المعلقة، من تعاهد أمسکها فكيف بسائر العلوم؟!)،
 واته: کاتیک قورښانی ناسانکراو بو پند و ناموژگاری وهک حوشتری
 به ستراوه وای نهوه ی بایه خی پیداو چاودیږی کرد هیشتوویه تیه وه،
 نه ی نه بی باقی زانسته کان چو بن؟!)

نیمامی زوهری نه فهرمووی: (انما یذهب العلم النسیان و ترک المذاکره)،
 واته: بیگومان له بیرچوونه وه و ازهینان له موزاکه ره زانست له بهین
 نبات.

پاشان شیخ باسی کهک و سوودی پرسسیارکردنی کردووه و
 وتویهتی: وه بهسونال کردن له عیلم خهزینهکانی ئیفتتاح دهکرین، وه
 دیسان ئیمامی زوهری فهرمویهتی: (انما هذا العلم خزائن، وثقتها
 المسألة) واته: هه ر ئهه زانسته خهزینهگهلیکه، پرسسیارکردن
 ئیفتیتاحیان دهکات.

پاشان شیخ نهئیت: وه جوانی پرسسیارکردن نیوهی زانسته، وه
 نهو پرسسیارانهی له دوو تویی کتیبیکدا نووسراون - وهک مهسائیلی
 گێر دراوه له ئیمام نهحمهدهوه - بهلگهیهکی پوونه لهسهر گهورهی
 کهک و سوودی سوئال کردن.

وه کهمی پووکردنه زانا به پرسسیارکردن کاتیک نهچیتته شاریک
 پادهی زانستی خهلکی نهو شاره له زانست دهردهخات.

پاشان باسی سوفیانی نهوری کردووه که چووه بو عهسقلان و
 سی پوژ لهوی ماوهتهوه هیچ کهسیک له هیچ شتیک پرسسیاری لینی
 نهکردووه، پاشان جیی هیشتوووه و پوشتوووه و فهرمویهتی: نهه
 شاریکه زانستی تیدا نهمری: (... هذا بلد يموت فيه العلم).

جا نهوهی به شیخ و زانایهک گهیشته با نهوه به پرسسیارلیکردنی
 لهوهی ئیشکالی تییدا ههیه و نیازی پیی ههیه بقوزیتتهوه، نهک
 پرسسیارکردنی ملهجهرهکهه یاخو تاقیکههوه. پاشان کوئایی نهه
 بنچینهیهی بهه وتهیهی هیئاوه و وتویهتی: وه نهه سی واتایه بو
 زانست: وهک ناشتنی دار و ئاودانی و پیگه یاندنیهتی بهوهی هیزو

قوهتی بپارینزیت و دهفعی نافهتی لی بکات، جا دهرخکردن ناشتتی
زانسته و موزاکره ناودانیهتی و پرسیارلیکردنی پیگه یاندنیهتی.
شیخ دهرخکردنی زانستی چواندوه به ناشتتی نه مامهوه و
موزاکهشی چواندوه به ناودانیهوه و پرسیارلیکردنیچی چواندوه به
پیگه یاندنی و گهوره کردنیهوه.

ئەم مانایە (محمد بن علی الأدفوی) له قورئان دەریهیناوه و
 فرمویەتی: (اذا تعلم الانسان من العالم واستفاد منه الفوائد، فهو له عبد، قال
 الله تعالى: ﴿واذ قال موسى لفته﴾ (الكهف: ٦٠) وهو يوشع بن نون، ولم يكن
 مملوكاً له، وإنما كان مُتَلَمِّدًا له، مُتَبَعًا له، فجعله الله فتاه لذلك)، واته: كاتيك
 ئينسان له زاناره فيريوو و سوودگه ليكي ليهوه وهرگرت، ئەوه
 كۆيله بۆي، جا ئەم زانايه به لگه ي بهو ئايه ته هيناوه ته وه و وتويه تي:
 قال الله تعالى: (واذ قال موسى لفته) (الكهف: ٦٠) باسي ئەو وهخته بكه
 موسى به كۆيله كه ي خۆي وت... هتد، ئەويش يوشه عي كور ي نون
 بوو، مه ملوك و كۆيه شي نه بوو، به ل هه ر قوتابي و په يره و كاري بوو، جا
 خوا ناوي (فتي) كۆيله ي به سه ردا بريوه له بهر ئەوه.

وه بينگومان شهرع فرماني كردوو به ريعايهت و چاوديري مافي
 زانايان به پينگرتن و گه وره پراگرتن و ئيعزاز بويان.

پينغه مبهري خوا ﷺ فرمويەتی: (ليس من أمتي من لم يُجلَّ كبيرنا،
 ورحم صغيرنا، ويعرف لعالمنا حقّه) رواه احمد.

واته: ئەوه ي پينزي گه وره مان نه گريت و به زه يي به بچوكماندا
 نه يه ته ره و مافي زانامان نه زاني له ئوممه تي من نيه.

ئيبنو عباس رضي الله عنهما پوژيک جلهوي حوشتره كه ي زه يدي
 كور ي ثابتي گرت، زه يد فرمووي: (أتمسك لي وأنت ابن عم رسول الله
 ﷺ؟ فقال ابن عباس: (انا هكذا نصنع بالعلماء)، واته: ئايا تو جلهوي

ولاخه کهم بو نهگری؟ نهویش فرموی: ئیمه ئاوا له گهه زاناکانماندا دهکهین.

وه ئیبینو چهزم له سهه گهوره پراگرتن و پیزلینانی زانایان ئیجماعی نهقل کردوه. وه بینا به نهحوالی سههله فیهت (واته: بهوهی سههله فی صالحی له سهه بووه) له سهه نهحوالی ستایشکراویان نهوه سستی و مهلوئسته دهکات له تهوقیر و گهوره پراگرتنی زانایان، جا بیگومان هاوه لانی پیغه مبهه عَلَيْهِ السَّلَام کاتیك له خزمهتی پیغه مبهه ردا دائه نیشتن جو له یان نه نه کرد وهك نهوه که بالنده به سهه سهه ریانه وه بیته.

وه (محمد بن سیرین) فرمویهتی: (رأيتُ عبد الرحمن بن أبي لیلی وأصحابه يعظّمونه ويُسوّدونه ويُشرفونه مثل الأمير)، واته: ئیبینو ئه بی له یلام بینی هاوه لانی (قوتابیه کانی) ته عزیزمیان نه کرد و گهوره و گران و بهرزیان پائه گرت وهك فرمانده.

وه (یحیی الموصلی) فرمویهتی: (رأيتُ مالك بن أنس غیر مرّة، وكان بأصحابه من الإعظام له والتوقیر له، واذا رفع احدٌ صوته صاحوا به)، واته: چه ند جاریک مالیکی کوپی نه نه سم بینیه قوتابیه کانی چه نه گهوره و گران پرایان گرتبوو، وه کاتیك که سیك دهنگی بهرز بکرد بایه ته وه هاواریان به سهه ردا ده کرد.

جا له نه ده بی پیویست بو شیخ له سهه فیرخواز - له وهی ده چیت ژیر نه م بنه مایه وه - ته وازوع بو شیخ و پیشوازی لیکردنی و

ههښه گه پراڼه وه لینی و په چا وکړدنی قسه یه له گه لیدا، وه کاتیک قسه ی
 لینه کرد ته عزیمی بکات بینه وهی (غلو) و زیده په وهی تیدا بکات، بهل له
 پینگی خوی به رزتری نه کاته وه، نه بادا ناشیرینی بکات له جیاتی
 نه وهی بیهوی ستایشی بکات، وه با سوپاسی بکات له سهر فیترکردنی
 و نراشی بو بکات و بینیا زبوونی خوی لی ناشکرا نه کات (بهل هه همیشه
 وانیشان بدات پیویستی به عیلمی نه وه)، وه نازاریشی نه دا نه به و ته
 نه به کرده، وه با نهرم و به لوتف بیټ له ناگادار کردنه وهیدا له سهر
 هه لکردنی نه گهر هه له و زه لله یه کی کرد.

وه نه وهی موناسیب بیټ لیره دا ناماژهی بو بکهین - به کورت
 بری و کورتی - زانینی نه و شته یه واجبه به رامبه ر هه له و زه لله ی زانا،
 نه ریش شش شته:

یه کهم: لیکولینه وه له ده رچوونی هه له که لییه وه، هه ندیک جار
 نیسبته ی زه لله یه ک یا خود هه له یه ک به که سیک نه دری که چی نه و که سه
 لینی به ریبه، چوون نه قلی خه لک به زوری په شمه و جله وی نییه.

دوهم: لیکولینه وه له بوونی نه و زه لله یه هه له بیټ وه نه مه نه رک
 و ده زیفه ی زانایانی پوچووه له زانستدا، جا بو نه وه پرسیار له نه وان
 له کری دهر باره ی نه وه، نایا له شهر عدا هه له یه یان نا؟

شاعیر ووتویه تی:

و کم من عاب قولاً صحیحاً

و آفته من الفهم السقیم

واته: زور عه ییگو هه یه، عه یب له وته یه کی دروست ده گرت و
نافه ته که شی له تیگه یشتنی نه خوشه وه یه.

حکومدان به سهر شتیگدا که نه وشته هه یه، یان راست، نه ره
نه رکی زانایانی پوچووه له زانستدا، چوون زور جاری وا بووه که سیک
حوکمی داوه به سهر وته یاخود کرده وه ی زانایه ک یاخود کومه لیکدا
به وه ی هه یه، به لام له راستیدا هه له نه بووه، نه ک هر هه له نه بووه به
شهرعی و دروستیش بووه.

به لکو هندی عه ییگو نامانجیکی سیاسی، یان به رژه وه ندیه کی
هه یه له وه دا !! هه لبه ت جیا کردنه وه ی هه له و راست و هه ق و باتل و
شهرعی و غیر شهرعی نه رکی زانایانی شهرع و پوچووه له زانستدا،
چوون نه وان مه رجیعی موسولمانانن له ته حقیق و لیکولینه وه له کارنک
له یه کی له زانایانه وه، یاخود له هر کومه لیکیاننه وه درده چینی ی
زه لله و هه له یه یان نا، هه قه یان باتل، شهرعی یه یان غیر شهرعی یه.
سییه م: وازه ینان له په یره ویکردن و شوینکه وتنی تییدا، نه گه
بو ی پوون بوو بووه وه زه لله و هه له یه، وه جگه له وه پیویسته به پرائه تی
خویشی له زه لله و هه له که بکات.

چوارهم: عوزر و بیانوی بو به یینیته وه، نه ویش به ته ئویلکردنیکی
په وا و دروست به وه ی نه گه ر قسه یه کی کرد بوو قسه که ی وا لیک بداته وه
که مه بهستی خراپ و قه سدی هه له نه بووه، چوون نه وه له زانا ته صهر

ناکرتنت... جا کاتیک زانایهک ههلهیهکی کرد گومانی باش پینی نهوهیه
که نهویستوووه نهو ههلهو زهاللهیه بکات.

پینجهه: نهسیحعت کردنی به لوتف و نهرم و نیانی و نهینی، نهک
به توندوتیزی و تهشهر کردن، چوون مهقسود له بهیانی ههلهکهی
گنرانهوهیهتی لینی، وه نهوهش ههر به لوتف و نهرم و نیانی و نهینی و
دوو به دوو نهبی.

شهشهه: پاراستنی قهدر و کهرامهتی له دلی موسولماناندا نهک به
پینچهوانهوه. بهل ههر زانایهک پیگه و مهقامی له عیلم و سوننهدا سابت
بوو بوو قهدر و کهرامهتی دهپاریزری به تهعزیم بو شهریععت.

وه لهوهی حهزهری لیدهکری لهوهی پهیوهندی ههبییت به تهوقیر و
گهوره راگرتنی زانایانهوه: نهوهیه وینه و صورتهکهی تهعزیم و
تهوقیره و نهنجام و ناکامهکشی ئیهانه و تهحقیره وهک ئیزدیحام و
جهنجالی لهسهه زانا و تهزییقکردنی له ریگهدا وهک نهوهی نههلی
حهدیث له تهوقیر و تهعهزیمیان بو هوشهیمی کوپی بهشیری واسطی
ئیزدیحام و جهنجالیان لهسهه دروست کرد ههتا بهو هویهوه لهسهه
گویدریژهکهی بهریان دایهوه، جا ههر نهوهش هوکاری مردنهکهی بوو
رهحهتی خوای لیبییت.

ههوانگهلی درۆی ناشووبخیزی مونا فیهه کانه وه وهرده گران، وه
کۆمه لیکیش عه رزی زانایانیهان نه کهن، به لام پازی نابن به قال و
مهقالیان، وهک نه وهی نهوان داوای وه لامیکیان کردبی موافه قهی هه وای
نه فسیان بکات و بگونجیت له گهل هه وای نه فسیاندا، جا کاتیک نهو
وه لامیهان ده ست نه کهوت و بو یان ده سته بهر نه بوو لییان لانه دن.
نه مه دوو تهره فه که بوون، یاخوود دوو به شه که بوون له خه لک.
پاشان باسی وه سه ته که ی یاخوود به شی سییه می کردووه و
رتیه تی: وه نه وانه ی پرزگار نه بن له ناگری فیتنه کان، ساغ و سه لامه ت
نه بن له گهرمای میحنه ته کان، نه وانه هانا بو لای زانایان نه بهن و
پابه ندیش نه بن به وته کانیه وه، وه نه گهر وته یه ک له وته کانیه لی
نالۆز بوو گومانی باشیان پیده بات، ووته که ی خو ی توو پر ده دات و
وته که ی نهوان وه رده گرتت، چوون نهوان به نه زموون و شاره زای
شایه ترن و نه هلن بو یان، وه نه گهر وته کانیهان جیاواز بوو، نه وه پابه ند
نه بن به وته ی جمهوریهان و سه وادیانه وه (واته: زۆرینه یانه وه) به
لیساردان بو سه لامه تی (سه لامه تی دینه)، چوون سه لامه تی (دینه)
هیج شتیک پنی یه کسان نابیت.

نای نهو وته یه ی (ابن عاصم) چهند جوانه له (مرتقی الوصول) دا
فرموو یه تی:

وواجب فی مشکلات الفهم

تحسیننا الظن بأهل العلم

واته: وه (واجب) ه له سه زمان له موشکیلاتی تیگه یشتندا
 گومانمان باش بیټ به نه هلی عیلم.
 وه له تیگرای موشکیلات په تکرده وهی زه للات و هله کانی
 زانایان و مه قالات و گوتاره کانی نه هلی بیده ع و موخاله فه کارانه،
 نه وانه نه بی زانایانی پایه دار و گه وره ، واته: نه وانه ی زانسته که بیان له
 دنیاندا جیگیر بووه قسه بیان تییدا بکه ن وه ک نه وهی نیمامی (شاطبی) له
 (الموافقات) و (ابن رجب) له (جامع العلوم والحکم) دا پرونیان
 کردووه ته وه، وه کاتیک ته له بهی تازه پیگه یشتوو و خه لکه په شوکیه ی
 خو بیان له (موشکلات) ده دا بو چوونه ناو نه م باب به وه، نه وه ناشوبگه لیک
 و به لاگه لیک په ییدا ده بیټ وه ک نه وهی له م سه رده مه ی خو ماندا نه بینری،
 جا بیگومان زوریک له ناشوبه کان کاتیک په ییدا بوون که هه ندیک تازه
 پیگه یشتوو ی بی نه زموون ته عه روزیان بو وه لامی زه للاتی زانایان و
 وتارگه لی موخالیفی شهریه ت کرد و وه لامیان دانه وه، نه وه ریگی
 سه لامه ت عه رزکردنیانه له سه ر زانایانی پایه دار و ده ستگرتنه به وتی
 نه وانه وه تییاندا، وه ک نه وهی نه بو موسای نه شعری کاتیک بینی
 ژماره یه ک له خه لک له مزگه وت نه لقه یه کیان پیکه ینا بوو ته سبیح و
 ته حمید و ته هلیلیان ده کرد له سه ر شیوازیکی جیاواز له وهی پیغه مبر
 ﷺ و هاوه لانی له سه ر بوون، هانای بو ئیبینو مه سعود برد و بو نه وی
 گه پرانده وه، وه نه مه بوو به نه سل له عه رزکردنی هه موو زه لکه و هه ل و

بیدعه و مقاله و وتارینکی موخالیفی شهریعت و مهسه له یه کی ئالۆز
له سه زانایانی پایه دار.

زانايەك نەبى، نەورە مافى زانايانە لە دوای پيغەمبەران جا ئيوەش نەو مافەيان بىسەلميتن.

كۆپى زانايان كۆپى (خشوع) و سەكينة و وهقارە: ئيمامى ماليك كاتىك رىستبىتى فەرمودە بگيرتتەو دەستنويزى دەگرت و پيشى شانه دەكرد و لە پيشەوەى رايەخەكەى ژىرى دادەنيشت و خوۋى بە وهقار و هەيبەتەو لە دانىشتنەكەيدا قايم دەكرد، پاشان فەرموودەى دەگيرايەوە ياخود دەوتەو.

عبدالرحمن بن مەدى هيج كەسيك لە كۆر و مەجلىسىدا قسەى نەدەكرد و قەلەمى تيدا دانەدەدا و هيج كەسيش زەردەخەنەى تيدا نەدەكرد. وە زانستخوازن لە كۆر و مەجلىسى وەكيعى كۆپى جەراحدەتگوت لە نويزدان.

نەمە هەندى لە ئاسارى سەلەفيەت بوون، واتە: ئەوانەى سەلەفى صالحيان لەسەر بوو كە شىخ باسى كردوون.

پاشان وتوويهتى: لەسەر فيرخوازه كە هەقى كۆرەكانى زانست بزانى و بە ئەدەبەو تىياندا دانىشيت و گوى بو مامۆستا شل بكات و سەيرى بكات و رووى هەر لەوبيت نەك بە پيچەوانەو مەگەر لەبەر زەررەت، وە كاتىك گويشى لە قاووقيز و هاوار و دەنگەدەنگيكەو نەبى نەپەشوكيت و لە شوينى خوۋى نەبزويت و دللى لەلاى مامۆستا و وانەكە بيت، وە يارى بە دەستەكانى ياخود قاچەكانى ياخود هەرشتيك نەكات و لە خزمەتى شىخ و مامۆستاكەشيدا پال نەداتەو، وە

دهستیشی دانه نیته سهر عهرز و خوئی به سهردا بدات و نح و نح و جهم
 و جولی زور نهکات و لهگه ن هاوهلی پالیشی رازی قسه دانه به ستیت،
 وه کاتیک پزمی دهنگی نزم و هیواش بکاته وه، وه کاتیکیش باویشکی
 هات دهسته سهریک به ده میه وه بگرتت...

نه مه هندیك له نادابی شیوا بوون به کوپر و مه جلیسی عیلم ی
 شیخ باسی کردوون.

پاشان وتویه تی: وه بهرز پراگرتنی ده فرهکانی زانستیش نهوانه ی
 زانستیان تیدا ده پاریزری نه چیتته پال ته وقیری کوپهکانی زانست، وه
 کوئه کهو ستوونیشیان کتیب، وه نهوه ی لایق بیته به زانستخواز:

پاراستنی کتیبه که ی و پاریزگاری کردنی و بهرز پراگرتنی و
 بایه خدانه پیی، وه با کتیبی عیلم نهکاته سندوقی سپاردهکان و به
 شتهکانی پری بکات، وه نه شیکات به که رهنا بهوه ی لولی بکات و
 بینوشتینیته وه.. وه کاتیک له جیگه یه ک داینا به هیواشی و له سهرخو
 و به بایه خه وه دایبیت.

ئیسحاقی کوپری راهه وه یی که نهوکات فیرخوازیکی سهره تایی
 بووه کتیبیکی له ده ستدابوو له جیاتی نهوه ی به هیواشی دایبیت
 تووپی ده داته جیگه یه که وه، جا ابو عبدالله احمد بن حنبل چاری
 لیده بیت تووپی نه بیت و نه فهرمویت: (أهكذا یفعل بکلام الأبرار؟). واته:
 نایا ناوها مامه له نه کری به فرمانیشتی چاکان!

ۋە لەكۆتايى ئەم بنچينهيهدا ئەدەبىيىكى دىكەى لە جومله و
تىكبراى نادابى فيرخواز لەگەل كۆپى زانستدا باس كردوو و
وتويەتى: ۋە نابى لەسەر كتيب شان دابدات، ياخود لەلاى پييه ۋە
داينى^{۱۶}، ۋە كاتيك لەلاى مامۇستايەك تييدا ئەخوينيت با لەزهوى
هەليپرنت و بەهەردوو دەستى هەليگرنت و بيگرنت.

۱۶ ئەم فەقىرە (مصطفى) ئەلنيت: هەروەها نابى لەسەرى بنووسيت و پيس و پۇخلى بكات وەك
نەرى هەندىك تەلەبە و قوتابى لەسەر كتيب ئەنووسن و وەرەقەكانى ئەچەمىنەۋە، ۋە نابى
بەدەستى نارەقاوى و چور و تۇزاوى و پيسەۋە وەرەقەكانى هەلبداتەۋە، هەروەك ناشبىت
چايسى لەسەر بخواتەۋە، ۋە من ئەووم بە زياديشەۋە بە چاوى خۆم بينيوە، ۋە بوو چاى لەسەر
كتيب خواردو، بنى پيالەكە لەسەر كتيبهكە دەرچووە ! ياخود دەستى تۇزاوى بوە جىنگە
پەنجەكانى بە تۇزەكەۋە بەسەر كتيبهكەۋە وەك مۇر دەرچووە !

بنچینهی جه قده هه م

به رگری کردن له زانست و پاریزگاری کردن له سه رچاوه کانی

زانست حورمه تیکی زوری هه یه، نه گهر له حالیکدا به شتیک
به ره لستی بگریت که له گه لیدا نه گونجیت، نه وه نه و حورمه
پیویستی نه کات سه ر بخریت. بیگومان نه م سه ر خستنه له لای زانایان
له دیمه نگه لیکدا ده رنه که وی، له وانه:

- وه لامدانه وهی (موخالف)، جا نه وهی ده رکه وت موخاله وهی
شهریه تی کردووه وه لامی ده دریته وه هه رکه سیک بیت به حمیه ت و
په روشی بو نایین و نه صیحه ت بو موسولمانان، نیمام احمد
فهرمویه تی: به رده وام خه لک هه ندیکیان وه لامی هه ندیکیان نه دایه ره،
به لام پالیوراو بو نه وه زانایانن نه ک خه لکه ره شوکیه که، نه ویش له گه ل
پیویستی نه دهب و ته رکی جه ور و سته مدا.

- وه له وانه: وازهینان له نه هلی بیدعه ت و پشت تیکردنیان -
نه بو یه علای فه راء به کو دهنگی زانایان باسی کردووه - بو یه زانست له
نه هلی بیدعه و ه رناگیری، نه سل ته رک کردنیان و پشت تیکردنیان،
به لام نه گهر فی رخواز ناچار بوو نه وه قه یناکا به وه فقی نه وهی

فهرموده ناسه کان پریاریانداوه له ریوایهت له نههلی بیدهعهوه، وهك نهوهی بو خوشیان ریوایهتیان لییانهوه کردووه.

وه شیخ الاسلام ئیبنو تهیمییهی حهفید بنه مایهکی گهورهی تهقریر و جینگیر کردووه که فیرخواز زور پیویستی پییده بییت له روزگاری جاهیلیهت و ناشوبهکاندا و نههه رموی: (فإذا تعدر إقامة الواجبات من العلم والجهاد وغير ذلك إلا بمن فيه بدعة مضرتها دون مضره ذلك الواجب، كان تحصيل مصلحة الواجب مع مفسدة مرجوحة خيراً من العكس)، واته: کاتیك بهریاکردنی واجبه کان له عیلم و جیهاد و غهیری نهوهش موسته حیل بوو ئیلا به نههلی بیدهع نه بی زیانی بیدهعه کهش له واجبه که متر بوو، نهوه ته حصیلی بهرژه وهندی یه واجبه که له گهل مهفسده مه رجوحه که دا باشتره له عه کس و پیچه وانه که.

- وه له وانه: ته می و زه جری فیرخواز، واته: مه نعه کردنی فیرخواز کاتیك که له باسه که ی ته جاووزی کرد بوو، یا خود مشتومریکی سهخت یا خود سوئی نه ده بی لیوه ده رکه وتبوو، نهوه ته می و زه جر نه کری. وه له نه حوالی سه له ف نهوهی عبدالرحمن بن مهدی و وه کیعی له سهر بووه باس کردووه.

ئین مه هدی و وه کیع کاتیك که سیك له کوپ و مه جلیسیاندا قسهی بکردایه یا خود قه له می دابدایه خاوه نه که یان زه جر ده کرد و مه لده ستان و ده روشتن.

وه چه نديجار نه مه له شيخي شيخه كانمان (ابراهيم آل الشيخ)
بينراوه، زورجار بووه بينراوه پوشتووه كاتيک گوئي له فيرخوازيكوره
بويي ده مي بادا بييت له قسه كردنيدا، نه عله كاني مه لگرتووه و
پوشتووه.

گه نجيک نامادهي کوپري سوفياني نه وري نه بي، جا خوي نه کات
به سه روک و قسه نه کات و پوز به عيلمه وه ليده دات، سوفيان توپه
ده بي و ده فهرموي: (لم يكن السلف هكذا، لم يكن السلف هكذا، كان
أحدهم لا يدعي الإمامة ولا يجلس في الصدر حتى يطلب هذا العلم ثلاثين سنة،
وأنت تكبر على من هو أس منك! قم عني، ولا أراك تدنو من مجلسي)، واته:
سه له ف وانه بوون، سه له ف وانه بوون، يه كيكيان ئيديعاي ئيمامه تي
نه نه كرد و له پيشه وه ي مه جليسا دانه نه نيشت هه تا سي سال ته له بي
نه م زانسته ي ده كرد، كه چي تو ته كه بور نه كه يت و پوز ليته ده يت
به سه ر گه وره تر له خو تدا، هه لسه له لام برؤ و نه تبينم له مه جليسم نزيك
بييته وه.

وه نه يفهرموو: (اذا رأيت الشاب يتكلم عند المشايخ، وإن كان قد بلغ
من العلم مبلغاً، فأيس من خيره، فإنه قليل الحياء)، واته: كاتيک گه نجت بيني
له لاي مه شاين و زانا ياندا قسه ي ده كرد (له عيلمدا) وه نه گه ر له
عيلميشدا گه يشتبووه مه بله غيک نه وه هيوا بر به له خير ي (واته:
چاوه پرواني خير ي لي مه كه)، چوون كه م شه ر مه، وه نه وه ي شه رمي كه م
بوو، وه ره ع و پاريزيشي كه م نه بي، وه نه گه ر وه ره ع و پاريزيشي كه م
بوو سه له بي عيلم ده كرى. واته عيلم ي ليوه ره نه گير يته وه.

پاشان شیخ و توویه تی: وه نه گهر پیویستی کرد که ماموستا
فیرخواز له مه جلیسه که ی دهر بکات به مه بهستی ته میگردن با دهر بکات
وهک نه وهی سوفیان فیرخوازی دهر کردوه، وه وهک نه وهی شوعبه
یه کیک له فیرخوازانی به ناوی عه فانی کوپی موسلم له دهر سه کهیدا
دهر کرد، وه له وه وه عه فان له دواتردا بوو به (حافظ) و زانایه کی گه وره
و فرموده یه کی زوریشتی له شوعبه وه ریوایه ت کردوه.^{۱۷}

وه جاری وانه بی فیرخواز زه جر و ته می بگری به وهی لای به لاه
نه کری و وه لامی پرسبیاری نه دریتته وه، جا سکوت وه لامه وهک نه وهی
نه عهش فرموده تی. وه نه مه مان زور جار بینیه وه له کومه لیک له
زانایان، له ناویاندا عه للامه ابن باز، زور جار بووه که سیک پرسبیاری
لینکردوه له شتیک سودی پینه نه گه یاند، شیخ وه لامی نه نه دایه وه و
فرمانی به خوینهر نه کرد له سهر خویندنه وه که ی به رده وام بییت، یا خود
به خیلاف و پیچه وانهی قه سده که یه وه وه لامی نه دایه وه، به ته میگردن
بو فیرکار و پاراستنی حورمه تی عیلم، چون پرسبیاری وا هه یه هه قی
پشتگون خستیه تی، وه نه وهی هاوه لیتی زانایانی کرد بی و به
نه حوالیان نه نسی خاوین بویته وه نه مه ی به ناشکرا لییان بینیه وه.^{۱۸}

۱۷ خو نه گهر له جیاتی دهر کردن، فیری نه ده بی (طالب العلم) بگریت باشتره. مصطفی.
۱۸ مه لبه ت من بو خوم چه ندین جار نه وه م بینیه وه که که سیک پرسبیاری له ماموستایه ک
کردوه، نه ویش پشتگونی خستوه. مصطفی

(شاراره‌ی) خۆی، جا کاتیك موفتی غافل بوو له‌وه و فه‌توای بو‌دا
به‌وه‌ی نه‌و نه‌یه‌وینت پیی دلخۆش نه‌بی و بلاوی نه‌کاته‌وه، وه کاتیك
هه‌ستی پینکرد قه‌سدی چیه‌ی رینگر نه‌بی له‌نیوان پرسیارکار و له‌نیوان
مه‌به‌سته‌که‌یدا، وه له‌گومراییه‌که‌ی نه‌یگیریتته‌وه.

نیمامی نه‌لقه‌رانی له‌کتیبی (الإحكام) دا فه‌رمووینه‌تی: (جاریکیان
له‌قاہیره پرسیاریان لیکردم ده‌رباره‌ی گریبه‌ستی نیکاح، ئایا جائیزه
یان نا؟ که‌وتمه‌ گومانه‌وه و وتم پیی - واته‌ به‌ پرسیارکه‌ر - : فه‌توات
بو‌ناده‌م هه‌تا بو‌م پروون ده‌که‌یتته‌وه مه‌قسووت به‌م قسه‌یه‌ چیه‌، چون
هه‌موو که‌سیك له‌قاہیره‌دا نه‌زانی که‌ گریبه‌ستی نیکاح جائیزه‌، جا
وازم لینه‌هینا هه‌تا وتی: ئیمه‌ ویستمان له‌ده‌ره‌وه‌ی قاہیره‌دا
گریبه‌سته‌که‌ بکه‌ین رینگری کراین چونکه‌ هه‌لاک‌کردنه‌ - مه‌به‌ستی
نیکاحی ته‌حلیل و ماره‌به‌جاش بوو، نه‌ویش جو‌ریکه‌ له‌ نیکاحگه‌لی
ه‌رامکراو - جا هاتین بو‌قاہیره‌، منیش پیم ووت: نه‌ له‌قاہیره‌ و نه‌ له
غیری قاہیره‌ جائیز نییه‌).

وه وینه‌ی نه‌وه له‌ ئیبنوته‌یمیه‌ی هه‌فیدیش له‌ فه‌توایه‌کدا که
په‌یوه‌ندی به‌ (أهل الذمة) وه هه‌بوو پرووی داوه‌، نه‌ویش ابن‌القیم له
کتیبی (إعلام الموقعین) دا باسی کردووه‌، چه‌ند جاریك وه‌لامی درایه‌وه
له‌ چه‌ند پروویه‌که‌وه غه‌یری نه‌وه‌ی پیشووی، نه‌و هه‌ر نه‌یفه‌رموو:
(لايجوز)، هه‌تا له‌ئاخر جاردا فه‌رموو: (هي المسألة المعينة، وإن خرجت

في عدة قوالب)، واته: نهوه هر هه مان نهو پرسيارهيه، نهگر چي لهچهند قالبيكدا ده رچووبيت.

نه ما بنه ماي دووهم: وريابوونه لهوهي پرسيارى دهرباره نهكات، جا پرسيار مهكه لهوهي سوودي تيا نيه، يان به سهيركردنى حالى خوت، يان به نه زهر بو خودى مهسهله و پرسيارهكه.

پياويك پرسيارى كرد له پيشهوا نهحمه دي كوڤى كوڤى حنبهل دهرباره يه نجوج و مهنجوج و وتى: ئايا موسولمانن؟ نهو يش پنى فرموو: (أحكمت العلم حتى تسأل عن ذاك؟!)، واته: ئايا زانستت توكم كردووه وا پرسيار لهوه دهكهيت؟!

نه ما بنه ماي سييهم: ئاگا بوونه له بارى حالى شيخ بو وهلامدانهوهي پرسيارهكهى، با پرسيارى لينهكات له حاليكدا مهنى بكات، وهك نهوهي غه مبار بيت، ياخود بيري مهشغول بيت، ياخود بهرنگه دا پروات، ياخود خهريك بى سوارى ئوتومبيلهكهى بيت، بهل با چاوه پروانى كاتى له بار و گونجا و بكات كه تييدا مورتاح و ئاسوده بيت.

قهتاده فرمويهتى: پرسيارىكم له (ابو الطفيل) كرد، فرموى: (إن لكل مقام مقالاً)، واته: بو هه موو جيگه يهك وته يهك هه يه.

وه پياويك دهربارهي فرموده يهك پرسيارى له (ابن المبارك) كرد له حاليكدا پييده كرد، نهو يش فرموى: (ليس هذا من توقير العلم)، واته: نه مه له گرانپراگرتنى زانست نييه.

وه (عبدالرحمن بن أبي ليلي) رقى له وه بوو پرسىارى لیبکریت له

حالینکدا ریبکات.

نه ما بنه ماى چوارهم: بیبداری پرسىارکهره له چوئیه تی
پرسىاره کهیدا به دهرهینانی له وینه و صوره تیکی جوانی به نه دهیدا،
به ره ی له پیشدا نزا بو شیخ بکات و حورمهت و ریزی به رزپراگریت له
دواندینیدا، چوون نابی قسه کردنی له گهل شیخ و ماموستا کهیدا وهک
قسه کردنی بیت له گهل نه هلی بازار و ههرچی و په رچیدا.

جه عفری کوپی نه بی عثمان فهرموویه تی: ئیمه له لای یه حیای
کوپی مه عین بووین، پیاوئیکی په له کهر هات بولای وتی: (یا ابا زکریا
حدیثی بشی اذکرک به) باوکی زه کهریا شتیکم بو باس بکه راته:
فهرموده یه کم بو باس بکه بیرى تو ی پیبکه م، نه ویش فهرمووی:
(اذکرنی انک سالتی ان احدثک فلم أفعلا) بیرم بکه که داوات لی کردم
فهرموده یه کت بو باس بکه م نه مکرد!

شیخ پاشان نه لیت: وه کاتیک رابمینیت له و پرسىارانهی دینه
لای نه هلی عیلم له مرودا، له زوریکیاندا سه لیبی (تحفظ) و زشتی نه ده ب
نه بیینی، نه بیینی هیه به گالته جارپییه وه یا خود ئیحتقار و سوکایه تییه وه
پرسىار نه کات، خه لکیک هیه پرسىار له شتیک نه کا پووی نه داوه،
یا خود له شتیک پوویداوه و سوودنابه خشیت، خه لک هیه وه ختی
گونجاو هه لئابزیریت، خه لک هیه له عه رزکردنی خواسته کانیدا نه رم و

نيانى نانوينى، پرسىياره كانيان كليلگهلى ئاژاوه كان و هوکاره كانى
کاره ساته كانن، وای بۇيان به هوى نهو کارانهى نه يانگه ن ا
ئای نهوانه چهنده نيازىان به وتهكهى زهيدى كوپى نه سلهم ههيه
كاتىك پياويك پرسىيارى له شتىك ليكرد، جا تىكهلى كرد، زهيد پىنى
فهرموو: (اذهب فتعلم كيف تسأل، ثم تعال فسل)، واته: برؤ فيربه چون
پرسىيار نه كهيت، پاشان وهره وه پرسىيار بكه. نهوانه له مپودا چهنده
پىويستيان به هاوشيوهى وتهكهى زهيدى كوپى نه سلهم ههيه!
بىگومان زور پىويستيان به هاوشيوهى نهو وتهيه ههيه.

وه نه وهی نه م چیزه ی له نه حوالی پیشووان له زانایانی نوممهت
تاقی کرد بیته وه شتی سهیر نه بیینی، جا زمانی وتاری یه کنیکیان
نه فهرموی:

قد قُيِّدَتْ بِفَصَاحَةِ الْأَلْفَاظِ

مَالِدَتِي إِلَّا رَوَايَةَ مُسْنَدِ

وَمُذَكَّرَاتِ مَعَاشِرِ الْحُفَاظِ

وَمَجَالِسُ فِيهَا تَجَلُّ سَكِينَةٌ

بیگومان چیژی زانست له سهرووی چیژی دهسهلات و
حوکمه وهیه، نه وهی زوریک خهک چاوی بو ی نه پروانی و دارایی و
سامانیکی زوری له پیناودا ده به خشری و خوینیکی فرهشی بو
ده پرتزی.

نه بو جه عفری نه سه فی له بهر دلتهنگی و خراپی حال و زوری
منال به غه م و په ژاره وه شه و نه باته سه ر، جا فهرعیک له فروعی
مه زه به که ی - مه زه بی حه نه فی، چوون حه نه فی مه زه ب بوو - بیر
نه که ویته وه و پیی سه رسام و موعجه ب نه بی، جا مه لده ستیته وه
مه لده پهری و ده فهرموی: (أین الملوك وأبناء الملوك؟ أین الملوك وأبناء
الملوك؟)، واته: مه لیکه کان و کوپه کانیا ن له کوین؟! مه لیکه کان و
کوپه کانیا ن له کوین!؟

إذا خاض في بحر التفكير خاطري

على ذرة من عضلات المطالب

حفرت ملوك الأرض في نيل ماحووا

ونلت المني بالكتب لا بالكتاب

وه له بهر نه مه مه لیکه کان تامه زرو بوون بو چیژی زانست و
هه ستیا ن به له ده ستانی ده کرد و هه ولی ته حصیل کردنیا ن ده دا.

پیاویک ووتی به نه بو جه عفه ری مه نصور خه لیفه ی عه باسی
 به ناوبانگ: نایا له خوشیه کانی دنیا شتیك ماوه پیی نه گه یشتیبت؟
 وتی: (بقیت خصله: أن أقعد علی مضطبة، وحولي أصحاب الحديث -
 ای طلاب العلم - فيقول المستملي: من ذكرت رحمك الله؟)، يهك خه سلته
 ماوه: نه ویش نه وه یه له جیگه یه کی بهرز دانیشتم و زانستخوازان
 ده وره یان لیدایم، ئیملاخوین بلیت: کییت فه رموو ره حمه تی خوات
 لیبیت؟ یانی: بلیت: حدثنا فلان، قال: حدثنا فلان، وه فه رموده به
 سه نه ده وه بهینیت و بیگیړیته وه و زانستخوازان بینوسنه وه، جا
 سه یری نیازمه ندی نه م خه لیفه یه بکه چه نده به تاسه بووه بو له زه تی
 عیلم و ته له بی ته حصیلی و ته له بی وه ده ستهینانی و تامه زرویی بوی.
 هه رکاتیك دل ناوه دان بوو به له زه تی عیلم، نه وا خوشیه کانی
 عادات ون نه بن و نه فس لیی تووشی چه په سان نه بییت. نه ضری کوری
 شومه یل نه فه رمویت: (لا یجد المرء لذة العلم حتی یجوع وینسی جوعه)،
 واته: ئینسان هه ست به چیژی زانست ناکات هه تا برسی نه بییت و
 برسیتییه که ی له بیر نه کات.

بهل نازاره کان له زه تیك نه گوپن به م له زه ته.

محمدی کوری هارونی دیمشقی نه فه رموی:

أحبُّ الی من أنس الصدیق	لِمِخْبَرَةٍ تُجَالَسُنِي نَهَارِي
أحبُّ الی من عدل الاقیق	وَرُزْمَةٌ كَاغِدٍ فِي الْبِيَاآتِ عِنْدِي
ألدُّ لِدِيٍّ مِنْ شَرِبِ الرِّحِيقِ	وَلَطْمَةٌ عَالِمٍ فِي الْخَدِّ مَنِي

مِخْبَرَةٌ : شوشه‌ی مەرەکه‌ب، رُزْمَةٌ : به‌ند. عِدْلُ الدَّقِيقِ : نیویار ئارد.
لَظْمَةٌ : زلله. الخد : کولم. الرحیق : خوشاوی گول.

سەرسام مەبە ئەم حالانە تەنھا بەرکەوتنی عیشتی زانستن،
ئیبولقەیم لە (روضە المحبین) دا ئەفەرموی: (وأما عُشَّاقُ العِلمِ فَأَعْظَمُ شَغْفًا
بِهِ وَعِشْقًا لَهُ مِنْ كُلِّ عَاشِقٍ بِمَعشوقِهِ، وَكثِيرٌ مِنْهُمْ لَا يَشغَلُهُ عَنْهُ أَجْمَلُ صُورَةٍ مِنَ
البشر)، واتە: ئەمما عاشقانی زانست لە هەموو عاشقیك ب
مەعشوقەكەى زۆرتەر شەیدابوون و عیشتیان گەورەترە بۆى، وە
زۆریکیان جوانترین شیوهی بەشەر مەشغولی ناکات لێى.

ئەم شەیدا بوونە لەکوی و ئەو لە کوی کە حەز لە عورسەکەى
پێشده‌خات بەسەر حەز لە دەرسەکەیدا؟ وە دانیشتنی برادەرانی شەر
و پیرانی مانگەشەو بەلایەو خۆشترە لە دانیشتنی لەلای زانایان !
وەدەتوانی لە چۆلەوانیەکان و بیابانەکاندا لە شوینیک بۆ
شوینیک بگۆیزیتەو، بەلام هیژ و توانای پوشتنی نیه لە گواستنه‌وهی
زانیاڕیه‌کاندا ! وە چوست و چالاک هەلده‌ستی بۆ پراوی بالنده، و تەمەل
و تەوه‌زل ئەخەوی لە پراوکردنی خێردا ! حەزی ئەوانە -

١٩ عورس: شایى و زەماوهند، ئەمە واتای (عُرس) بوو بە بۆرى عەینەکەى، وە (عُرس) بە ژێره‌ی
عەینەکەى واتە: بووک کە مەبەست ژنى مێرده کە تازە گوازرايیتەو، وە بە ژێره‌ی عەینى (عُرس)
واتاکەى ناوای لێدیت: حەزی چیژ وەرگرتنى لە ژنەکەى پێشده‌خات بەسەر حەز و بەشى
لە دەرسەکەیدا و بەو هۆیه‌وه دەرسەکەى دەفەوتیت.

ده زۆر نكيشيان - هيچ ههز و نه سيببكيان له ته عزمي عيلمدا نيه،
به لكو دله كانيان نه سيركراوه به خوشه ويستي غهيري عيلم؟!
• براده راني شهو (سُمَار) نهو براده رانهن شهو داده نيشن رازي
قسه داده به ستن و شهو به قسه و باس به سهر ده بهن.
• پيراني مانگه شهو (شيوخ القُميراء): پياوانكي ته مه ندرين له
شهواني مانگه شهو دا كو نه بنه وه باسي پوژراني خه ليفه كان يا خود
پاشاكان و ده سه لاتداران ده كهن و مه جليس به وه گهرم نه كهن و
يه كيكيشيان نيه بزاني ده ستنويزيكي جوان بگري بو نويز.

بنچینه‌ی بیستم پاریزگاری وهخت له زانستدا

کاتیک زانست شهریفترین خواستراو بیټ و تهمهن بیچریتتهوه و وهک بهسته لهک بتویتهوه، جا خودی ژیری (عین العقل) پاراستنی وهخت له زانستدا و ترسه له هه لوه شانندهوهی بهبی سوود، پرسیار کردن دهربارهی زانست له پوژی قیامهتدا من و تو هه لده نیت له سهر موبالهغه له ربعایه تکر دنیدا.

ئیبینولجه وزی له (صید الخاطر) هکه ییدا فه رمویه تی: (ینبغی للأنسان أن يعرف شرف زمانه، وقدر وقته، فلا یضیع منه لحظةً فی غیر قربة، ویقدم فیہ الأفضل من القول والعمل)، واته: وا جوانه بو ئینسان که ریز و قهدری کات و وهخته که ی بزانی، و هیج له حزه یه کی له غهیری نریکیتی له خواوه زایه نه کات و باشتر و باشتر له وته و کردهوه پیش بختا تئیدا. زانایان زور گرنگی و بایه خیان به کات داوه ههتا محمد عبدالباقی البزار فه رمویه تی: (ما ضیعت ساعةً من عمري فی لهو و لعب)، واته: ساتیک له تهمهنم له گالته و گه پدا به فیرو نه داوه.

وه (أبو الوفاء بن عقيل) وهو زانايه ي كتيبي (الفنون) ي له هشت
سهه بهرگدا نووسيوه فهرمويه تي (إني لا يحل لي أن أضيع ساعة من
عمرِي)، واته: بؤ من حالاً نيه كه ساتيك له ته مه نم به فيرو بدهم.

وه حاليان گه يانديبوني به وه ي كه له حالي خواردندا بويان
بخوينرته وه، بينگومان نه حمه دي كوري سوله يمانى بولقاسى - كه له
ته مه ني بيست و هشت ساليديا وه فاتي كردوه - قيراناتى له حالي
خواردندا به قوتابيه كانى نه خويند له ترسى به فيروچوونى وه خته كه ي
له غه يرياندا، جا هاوه له كانى (قوتابيه كانى) بويان نه خويند وه له
كاتيكدا نانى نه خوارد.

بهل بويان نه خوينرايه وه له كاتيكدا له ته واليت بوون.
ليبنوته يمه ي باير كاتيك ده چووه ته واليت به هه نديك له نه وانه ي
دهورى نه فهرموو: (اقرأ في هذا الكتاب وارفح صوتك)، واته: له م كتيب
بخوينره وه و دهنگت هه لپره.

وه نه له بهرچاوگرتنه بؤ كات له لاي نه وان ره حمه تي خويان
ليبيت له چه ندين مه عاليمدا بوون بووه ته وه كه هزاره ته كان و
شارستانيه كان تيكرا پيني نه گه شتوون.

له وانه: زوري دهرسه كانيان، نه وه وي ره حمه تي خوي ليبيت
مه موو پورثيك دوازه وانه ي نه خويند له لاي ماموستاكانى، شه و كانى
خاوه نى (نيل الأوطار) وانه كانى له شه و پورثيكدا ده گه يشته سيازده
وانه، مه يانبوو له لاي ماموستاكانى ده يخويند، وه مه يانبوو

قوتابیه کانی لینیان وهرده گرت، واته: له لایان نه خویند. وه مه حمودی
 ئالوسی خاوهنی ته فسیر زیاتر له وان دهرسی نهوته وه، نهو له پوژنیکا
 بیست و چوار دهرسی نهوته وه، وه کاتیک دهستی کرد به ته فسیر و
 خه ریکبوو به فهتوا دانه وه که می کرد بو سیزده دهرس.

پاشان له ته رجهمه و ژیاننامه ی محمد بن ابی بکر جماعه بینووم
 که دهرسه کانی له شهو و پوژنیکا گه شتونه ته نزیکه ی په نجا دهرس.

وه له وانه: زوری و تراوه کانیان، ئیبنوته بیان نزیکه ی هه زار جار
 کتیبی (المدونه) ی وتوو ته وه، وه له هه ندیک کتیبی عه باسی ئیبنو

فارسی دا دهستکه وتوو به خه تی خو ی نووسیویه تی: (درسته الف مرة)،

واته: هه زار جار ئیعا ده م کردوو ته وه.

وه غالبی کوپی عبدالرحمن ناسراو به (ابن عطیه) باوکی خاوهنی

ته فسیری مه شهو ر کتیبی (صحیح البخاری) هه وت سه د جار ته کرار

کردوو ته وه.

وه له وانه: زوری نو سراوه کانیان، نه حمه دی کوپی عبدالدانی

مه قدیسی - له زانایان و شیوخی عیلم له زانایانی هه نبه لی مه زهه ب -

به دهستی خو ی دوو هه زار بهرگی نو سیوه، وه له ئیبنولجه و زیشه وه

شتیکی له و شیوه پرویدا وه.

وه له وانه: زوری خوینراوه کانیان، ئیبنولجه وزی له دوا ی نه وه ی

له ته له بی عیلمیشدا بووه بیست هه زار بهرگی خویندوو ته وه.

وه لهوانه: زۆرى مامۆستاكانيان، جا ئەوانهى ژمارهى
مامۆستاكانيان له ههزار تىپه پى كردوو زۆرن له ئوممهته دا، وه
سهيرترىنى ئەوهى باسكراوه ئەوهيه كه ئەبو سه عىدى سه معانى
ژمارهى مامۆستاكانى گهيشتوووه ته حهوت ههزار مامۆستا، ئىبن نه جار
له كتيبي (ذيل تاريخ بغداد) دا فرموييه تي: (هذا شئ لم يبلغه احد) ئەمه
شتىكه هيج كه سيك پى نه گهشتوووه.

وه لهوانه: زۆرى بيستراوه كانيان و خويندراوه كانيان به سه
شىخه كانياندا له ته صنيفگه لى دريژ و ئەجزاى بچوك، بيگومان به
هزاران ههزار ده ژميردرين وهك ئەوهى له ئىبن سه نعانى و ئىبن
عه ساكيري هاوه لى (قوتابى) له كۆمه لىكى دىكه دا پروويداوه.

وه لهوانه: زۆرى موصه ننه فه كانيان، ههتا له بو كۆمه لىك له
زانايانى ئەم ئوممهته ههزار موصه ننه ف ژميردراوه، له ناوياندا
عه بدولمه لىكى كورپى حه بيب زاناي ئەنده لوس و ئەبولفه ره جى جهوزى.
دواى ئەوهى نامۆژگارى فيرخواز ئەكات به پاراستنى وهخت و
كۆتايى به به يته شيعرىكى ئىبنوهوبه يره ئەهينيت كه فرموييه تي:
والوقتُ أنفسُ ما غنيت بحفظه
وأراهُ أسهلَ ما عليك يضيغُ
واته: كات به نرخترين شته مه شغول بوويت به پاراستنيه وه، وه
راى ئەبينم سه هلترين شتىشه به سه رتدا پروات.

كۆتايى

شىخ كۆتايى بە كىتەبەكەى ھىناوۋە بەوۋەى تىيدا بانگەوازى تولابى
عيلمى كردوۋە، و لە بانگەوازەكەيدا وتويەتى: ئەى موستەعى و
تەلەبەو قاسىدانى (فىقە) و ئەربابى عليم بنچىنەكانى تەعزىمى عيلم
جىبەجى بكن لە حالىكدا ئىوۋە ئەچنە سەر كورسىيەكانى فىر كردن و
سوودىا لىدەبىنن و ستايشى پاشەپوژىشى دەكەن.

پاشان لە فەرمايشتى ئىبنولقەيم شتىكى باس كردوۋە كە ئەو
خەسلەتگەلە روون ئەكاتەوۋە كە ئەبى ئەوۋەى تەلەبى ئىمامەت ئەكات لە
ئايىندا خۆى پىيان برازىنىتەوۋە، جا بىست و دوو خەصلەتى باس
كردوۋە، پاشان ھەرھەموۋى گەراندوۋتەوۋە بوۋ دوو شت و وتويەتى:
(وملاك ذلك هجر العوائد، وقطع العلائق) مىلاكى ئەوۋە تەركردنى
عادەتگەلى خراب و بېرىنى پەيوەندىگەلى رىگرە لە نىوان بەندە و
خواستراوۋەكەيدا.

وہ ئىبنولقەيم لە جىگەيەكى دىكەدا (رفض العوائق) رەفزى
لەمپەرەكانىشى زىادكردوۋە و (عوائق) لەمپەرەكان لە (علائق)
پەيوەندىيەكان جىاكردوۋەتەوۋە بەوۋەى (عوائق) ئەو لەمپەر و تەگەرە و
بەربەستگەلە دەرەكىيە لە خەلكانى دىكەوۋە بوۋ ئىنسان دروست
دەكرى، وە (علائق) یش (تعلقات) و پەيوەندىگەلى داخلى قەلبىيە.

جا ته حصیلى خواستراوه کان نه گه پریته وه بو سی بنه ما :

یه که میان : وازهینان له عاده ته کان (هجر العوائد).

دووه میان : برینی په یوه نندییه کان (قطع العلائق).

سییه میان : ره فزکردنی له مپه ره کان (رفض العوائق).

هه رکاتیك ئینسان ته حهرری نه و سی بنه مایه ی کرد له ته له بی

مه قسوده که یدا نه و ا پیی ده گات، واته : هه رکاتیك گه را به دوایاندا و

هه ولى بویاندا حاسلیان نه کات.

پاشان به چه ند نزایه ک کو تایی پیته ناوه . به مشیوه یه هاتمه

کو تایی راقه و وه رگی پرانی نه م کتیبه به سووده، لله الحمد والمنة.

وصلی الله وسلم وبارک علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه

أجمعین.

پوژی ۲۵ / رجب / ۱۴۴۰ ک ده ستم پی کرد و

له پوژی ۱۵ / شعبان / ۱۴۴۰ ک لیبوومه وه، لله الحمد والمنة.

تعظیم العلم

کوروی

نووسینی:

شیخ صالح بن عبدالله حمد العصیمی

وہرگزبان و رافہ کردلی:

مکتبہ المدینہ (بھارت)

۱۴۴۰ کؤچی